

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 12 (1997)

Έκθεση πεπραγμένων κέντρου μικρασιατικών σπουδών: 1992-1997

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

doi: [10.12681/deltiokms.91](https://doi.org/10.12681/deltiokms.91)

Copyright © 2015, Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κιτρομηλίδης Π. Μ. (1997). Έκθεση πεπραγμένων κέντρου μικρασιατικών σπουδών: 1992-1997. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 12, 299–333. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.91>

XPONIKA

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
1992-1997

1. Πρόλογος

Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται τα «έργα και ημέραι» του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών κατά την περίοδο 1992-1997. Καταγράφονται με την ένδεδειγμένη λιτότητα και ακρίβεια όσα συντελέστηκαν στο ίδρυμα της Μέλπως και του Ὀκταβίου Μερλιέ για την προαγωγή της μελέτης της ιστορίας και του πολιτισμοῦ τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπως ὁραματίστηκαν αὐτὸ τὸ ἔργο οἱ ἰδρυτὲς τοῦ Κέντρου. Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ἀνεξάρτητο, μὴ κερδοσκοπικὸ νομικὸ πρόσωπο ἰδιωτικοῦ δικαίου, ἑβδομήντα σχεδὸν χρόνια ἀπὸ τὴν ἰδρυσὴ του, ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει τὸ μόνον ἐρευνητικὸ ἴδρυμα στὴν Ἑλλάδα ποῦ ἔχει ὡς ἀποκλειστικὸ προορισμὸ τὴν ἐπιστημονικὴ μελέτη τοῦ Μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ μᾶλλον παρὰ τὴν ἰδεολογικὴ χειραγώγηση τῆς ιστορικῆς του μνήμης. Μὲ τὴ συναίσθηση ποῦ πηγάζει ἀπὸ τὴν ἐπίμονη προσήλωσή μας στὶς ἀδιαπραγμάτευτες ἐπιταγὲς τῆς ἐπιστήμης, παρουσιάζουμε τὸν ἀπολογισμό αὐτό, ὡς ἀπογραφή τοῦ ἔργου ποῦ συντελέστηκε, τῶν ἐνδημικῶν δυσκολιῶν καὶ ἐμποδιῶν ποῦ παρεμβάλλονται στὸν δρόμο μας, τῶν προβληματισμῶν ποῦ ἀνακύπτουν ἀπὸ τὴν φιλοσοφία τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας ἢ ὁποία μᾶς ἐμπνέει καὶ τέλος ὡς δημόσια δήλωση τῶν προσδοκιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων μας γιὰ τὸ μέλλον τοῦ ἱστορικοῦ αὐτοῦ ἰδρύματος, ποῦ πιστεύουμε ὅτι ἐπιτελεῖ ἀναγκαῖα καὶ ἀναντικατάστατη ἀποστολὴ ὡς πρὸς τὴν αὐτογνωσίαν τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας.

Θὰ ἠθελὰ νὰ ἐκφράσω καὶ ἀπὸ αὐτὴ τὴ θέση τὶς εὐχαριστίες καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη μου στὸν Πρόεδρο καὶ τὰ μέλη τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν γιὰ τὴ συμπαράστασή τους καὶ στοὺς συνεργάτες μου γιὰ τὴν ἀφοσίωση καὶ τὴν πίστη τους στὴν ἐπιτέλεση τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἰδρύματος.

2. Διοικητικό Συμβούλιο

Φορέας της νομικής προσωπικότητας του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών και ανάδοχος του πνευματικού κληροδοτήματος των ιδρυτών Μέλπως και Όκταβιου Μερλιέ είναι το δωδεκαμελές Διοικητικό Συμβούλιο του ιδρύματος, στο οποίο απόκεινται όλες οι αρμοδιότητες σε σχέση με τη λήψη των αποφάσεων που αφορούν τη λειτουργία και τον προγραμματισμό του Κέντρου. Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών ευτύχησε, κατά την τεσσαρακονταετή σχεδόν περίοδο που διέκρουσε από της νομικής συστάσεώς του ως πρόσωπον ιδιωτικού δικαίου, να συγκαταριθμήσει μεταξύ των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου κορυφαίες προσωπικότητες του επιστημονικού και κοινωνικού βίου αλλά και της δημόσιας ζωής του τόπου. Η παρουσία τους προσέδωσε βαρύτητα και σοβαρότητα στη νομική προσωπικότητα του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών και αποτέλεσε εγγύηση για την επιβίωση του ιδρύματος εν μέσω συχνά αντιξώων συνθηκών. Μεγίστης σημασίας για τη διασφάλιση της έγκυρότητας του επιστημονικού έργου του Κέντρου υπήρξε η συμμετοχή στο Διοικητικό Συμβούλιο των κατά τεκμήριον απολύτως αρμοδίων ειδικών που διαθέτει ο ακαδημαϊκός κόσμος της χώρας, οι οποίοι αποτελούν προσωπικότητες πράγματι διεθνούς έμβελειας και άκτινοβολίας. Στήν παρουσία τους και στην επιστημονική τους καθοδήγηση όφειλεται το άξιοζήλευτο επίπεδο του επιστημονικού έργου του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, που αναγνωρίζεται και λειτουργεί με έγκυρότητα στον διεθνή επιστημονικό διάλογο.

Κατά την περίοδο 1992-1997 το Διοικητικό Συμβούλιο του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών υπέστη δεινό πλήγμα με τον θάνατο στις 14 Ιανουαρίου 1993 του ακαδημαϊκού Δ. Α. Ζακυθινού, κορυφαίου βυζαντινολόγου και μέλους του Διοικητικού Συμβουλίου από το 1964. Βαθύς γνώστης της ιστορίας του Μικρασιατικού έλληνισμού, πραγματικός εϋπατριδής της επιστήμης του οποίου η επιστημονική κρίση υπήρξε μοναδική ως προς την αντικειμενικότητα και τη δικαιοσύνη της, ο Δ. Α. Ζακυθινός υπήρξε για δεκαετίες ο έμπνευστής του επιστημονικού έργου του Κέντρου και ιδιαίτερα ένθερμος υποστηρικτής της εκδόσεως του *Δελτίου* και της διεθνούς παρουσίας του ιδρύματος. Το κενό που δημιούργησε η απώλειά του υπήρξε πράγματι δυσαναπλήρωτο.

Στις 29 Δεκεμβρίου 1994 αποχώρησε από το Διοικητικό Συμβούλιο κατόπιν πολυετούς και ουσιαστικής προσφορᾶς υπηρεσιῶν προς το ίδρυμα ή γενική γραμματεὺς του Συμβουλίου, μουσικολόγος και πρώην υποδιευθύντρια του Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, κυρία Ἀγλαΐα Α. Ἀγιουτάντη. Ἡ Ἀγλαΐα Α. Ἀγιουτάντη υπήρξε ή στενότερη συνεργάτρια της ιδρύτριας του Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, πραγματική στυλοβάτις της έμπνευσμένης προσπάθειας της Μέλπως Μερλιέ νά διασώσει τη μνήμη του Μι-

κρασιατικού έλληνισμού. Ή παρουσία της υπήρξε ή έγγύηση της σοβαρότητας και της ακρίβειας της εργασίας του Κέντρου. Για μās, τούς συνεχιστές του έργου τών πρώτων σκαπανέων της προσπάθειας, ή Άγλαΐα Άγιουτάντη υπήρξε ή ζωντανή μνήμη του ιδρύματος και ή πηγή τών έγκυρότερων πληροφοριών και γνωμών που πολλές φορές μās βοηθούσαν νά επιλύσουμε σοβαρά επιστημονικά και διοικητικά προβλήματα. Καί εκτός Διοικητικού Συμβουλίου ή παρουσία της υπήρξε για μās έποικοδομητική και ευεργετική χάρη στην προθυμία με την όποία πάντοτε μās πρόσφερε τή συμβουλή της.

Σέ πλήρωση τών κενών θέσεων εξελέγησαν ως νέα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου ή κυρία Λούλα Έρρίκου Κερτσικώφ, επιχειρηματίας, γόνος γνωστής οικογένειας της Συνασού της Καππαδοκίας και ό καθηγητής του Πανεπιστημίου Άθηνών και διευθυντής του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών μέχρι 29 Δεκεμβρίου 1994 Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης. Ή παρουσία της κυρίας Κερτσικώφ ενισχύει τή Μικρασιατική και δή την Καππαδοκική παρουσία στο Διοικητικό Συμβούλιο. Πολλές έλπίδες στηρίζονται στη συμμετοχή της για ύποστηριξη του έργου του ιδρύματος, τό όποιο με τή συρρίκνωση τών κρατικών έπιχορηγήσεων στηρίζεται, προϊόντος του χρόνου, όλο και περισσότερο στην ένισχυση που προέρχεται από φιλογενείς πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα. Κατά παράκληση του Διοικητικού Συμβουλίου ό Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης αποδέχθηκε νά συνεχίσει νά άσκει τό έργο της διευθυνσης του ιδρύματος και της έπιμελείας τών εκδόσεων από της θέσεως του Γενικού Γραμματέα του Διοικητικού Συμβουλίου μέχρι της πληρώσεως της θέσεως του Διευθυντή του ιδρύματος.

Σύνθεση Διοικητικού Συμβουλίου, 1995-1997

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Μιχαήλ Β. Σακελλαρίου, Άκαδημαϊκός

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Βασίλειος Βλ. Σφυρόερας, Όμότιμος Καθηγητής Πανεπιστημίου Άθηνών
Όδυσσέας Λαμφίδης, Διδάκτωρ Φιλολογίας

Γ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Άθηνών

ΤΑΜΙΑΣ

Νίκος Άλιβιζάτος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Άθηνών

ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ

Θάνος Βερέμης, Καθηγητής Πανεπιστημίου Άθηνών
Γεώργιος Δαβίδ, Διευθυντής Έπιχειρήσεων
Έλισάβετ Ζαχαριάδου, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Κρήτης
Λούλα Έρρίκου Κερτσικώφ, επιχειρηματίας

Θεόδωρος Κουλουμπής, Καθηγητής Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
 Ἀριστόβουλος Μάνεσης, Ἀκαδημαϊκός
 Χρήστος Πατρινέλης, Ὁμότιμος Καθηγητής Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου
 Θεσσαλονίκης

3. Οἶκημα

Τὸ θαυμάσιο νεοκλασικὸ οἶκημα τῆς ὁδοῦ Κυδαθηναίων 11-13 ἔχει πλέον ταυτιστεῖ μὲ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Ἡ στέγαση σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα καὶ παλαιότερα διατηρητέα κτίρια τῆς Πλάκας ἔχει προσδώσει στὸ ἴδρυμα τὴν ἀναγκαία ἐμφάνιση ποὺ ἐπιβάλλει ἡ ἱστορία του καὶ ἡ σπουδαιότητα τῆς ἀποστολῆς ποὺ ἐπιτελεῖ.

Οἱ χώροι τοῦ οἰκήματος, ἂν καὶ ἐκτεταμένοι, δὲν ἐπαρκοῦν πλέον γιὰ τὴν ὁργάνωση καὶ τακτοποίηση τοῦ ὕλικου, παρὰ τίς συνεχεῖς προσπάθειες ὀρθολογικῆς ἀξιοποίησής τους.

Ὁ χαρακτήρας τοῦ οἰκήματος ὡς διατηρητέου καὶ ἡ παλαιότητα τῆς κατασκευῆς καθιστοῦν ἀναγκαῖα τὴ συνεχὴ συντήρηση τῶν χώρων, γεγονός ποὺ ἐπιβαρύνει σοβαρὰ τὸν Προϋπολογισμό τοῦ Κέντρου. Τὸ 1992 συνεχίστηκαν καὶ ὁλοκληρώθηκαν οἱ ἐργασίες συντήρησης ποὺ εἶχαν ἀρχίσει τὸν προηγούμενο χρόνο ἀπὸ τὴν διεύθυνση Ἀναστήλωσης Νεωτέρων Μνημείων τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ. Οἱ ἐργασίες περιλάμβαναν τὴν ἀνανέωση τῶν ἐπιχρισμάτων τῆς προσόψεως καὶ τὸν ἐξωτερικὸ ἐλαιοχρωματισμὸ τοῦ κτιρίου.

Στὸ διάστημα τῶν ἐπομένων χρόνων ἔγιναν μικρότερης ἔκτασης ἐργασίες, ὅπως ἡ περιοδικὴ συντήρηση τῆς ἠλεκτρικῆς ἐγκαταστάσεως καὶ τοῦ συστήματος πυρασφαλείας, καθὼς καὶ ὀρισμένες ἀπαραίτητες ξυλουργικὲς ἐργασίες.

Τὸ 1996 ἐλαιοχρωματίστηκαν ὅλα τὰ ἐσωτερικὰ κουφώματα τοῦ δευτέρου ὀρόφου τοῦ κτιρίου, οἱ δύο ἐξώθυρες, οἱ χώροι ὑποδοχῆς καὶ ἡ ὀπίσθια ὄψη τοῦ οἰκήματος. Ἡ δαπάνη, ποὺ ἀνῆλθε στίς 1.650.000 δρχ., καλύφθηκε ἀπὸ τὸν προϋπολογισμό τοῦ Κέντρου.

Σὲ τακτικὴ βάση (δύο φορές τὸν χρόνο) συντηρεῖται πλέον ὁ κήπος τοῦ Κέντρου. Στὸν ὁμορφὸν ὡρὸ ποὺ ἔχει διαμορφωθεῖ στὴν ἐσωτερικὴ αὐλὴ τοῦ κτιρίου, διοργανώθηκαν στὸ διάστημα τῆς πενταετίας τρεῖς δεξιώσεις, γιὰ τοὺς φίλους καὶ συνεργάτες, παλαιοὺς καὶ νέους, τοῦ ἴδρυματος. Κατὰ τὸ ὑπὸ ἀνασκόπηση διάστημα ἐκσυγχρονίστηκε καὶ συντηρήθηκε τὸ σύστημα ἀσφαλείας καὶ πυρανίχνευσης τοῦ κτιρίου.

4. Οικονομικά

Ἡ ἐνδημικὴ πλέον οἰκονομικὴ δυσπραγία ἀποτέλεσε κατὰ τὴν περίοδο αὐτὴ τὸ σημαντικότερο πρόβλημα τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Οἱ δυσκολίες, γιὰ ἓνα ἴδρυμα ποὺ προσπαθεῖ νὰ ἐπιτελέσει τὸ ἔργο του μὲ σοβαρότητα καὶ συνέπεια, ἀλλὰ χωρὶς μόνιμη καὶ ἐπαρκὴ χρηματοδότηση, εἶναι προφανεῖς. Μοιραῖα τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο παρεμποδίζεται καὶ σὲ ὀρισμένες συγκυρίες ὑποβαθμίζεται στὴ σειρὰ τῶν προτεραιοτήτων μας, λόγω τῆς ἀγωνίας γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ ἰδρυματος, καθὼς συχνὰ ἡ δραματικὴ ἔλλειψη πόρων γίνεται ἐπαχθὴς ἀκόμη καὶ σὲ σχέση μὲ τὰ μικρὰ πρακτικὰ θέματα τῆς καθημερινῆς λειτουργίας. Δυστυχῶς ἡ κρατικὴ ἐπιχορήγηση παρὰ τίς προσπάθειες καὶ τίς ἐπίμονες ἐγγράφες καὶ προφορικὰς ἐκκλήσεις μας πρὸς τοὺς ἀρμοδίους καὶ παρὰ τὴν συμπαράσταση ποὺ εἴχαμε ἀπὸ ὑπηρεσιακοὺς παράγοντες τῆς Διεύθυνσης Λαϊκοῦ Πολιτισμοῦ καὶ τῆς Διεύθυνσης Οἰκονομικῶν τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ, δὲν ἔγινε δυνατὸ νὰ ἀναπροσαρμοσθεῖ. Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ συνέχιση τῆς λειτουργίας τοῦ Κέντρου ἔγινε δυνατὴ χάρις στὴν ἐνίσχυση ἀπὸ τὰ κονδύλια τοῦ ΛΟΤΤΟ, τῶν ὁποίων τὴ χορήγηση ἐγκρίνουν ὕστερα ἀπὸ σχετικὰ διαβήματά μας, οἱ κατὰ καιροὺς πολιτικοὶ προϊστάμενοι τοῦ Ὑπουργείου, τοὺς ὁποίους δημόσια εὐχαριστοῦμε καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ.

Ἀναλυτικότερα κατὰ τὴν περίοδο 1986-1997 ἡ τακτικὴ ἐπιχορήγηση τοῦ ἑλληνικοῦ δημοσίου πρὸς τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καταγράφεται στὸν πίνακα Α', ἐνῶ ἡ ἐπιδότηση ἀπὸ τὸ ΛΟΤΤΟ στὸν πίνακα Β'.

ΠΙΝΑΚΑΣ Α'

ΕΠΙΧΟΡΗΓΗΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ 1992-1997

1992	15.500.000 δρχ.
1993	15.700.000 δρχ.
1994	16.700.000 δρχ.
1995	16.150.000 δρχ.
1996	17.100.000 δρχ.
1997	11.900.000 δρχ.

ΠΙΝΑΚΑΣ Β'

ΕΚΤΑΚΤΕΣ ΧΟΡΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΛΟΤΤΟ

1992	11.200.000 δρχ.
1993	2.500.000 δρχ.
1994	22.000.000 δρχ.
1995	—
1996	40.000.000 δρχ.

Κατά την περίοδο 1991-1997 συνεχίστηκε και αυξήθηκε η επιδότηση του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών από το Μπάγκειο Κληροδότημα. Η ενίσχυση αυτή που έχει προσλάβει μόνιμο χαρακτήρα αποτελεί πηγή εσόδων ζωτικής σημασίας για το Κέντρο και για τον λόγο αυτό εκφράζουμε θερμές ευχαριστίες προς την Πάγκειο Έπιτροπή.

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ΄

ΕΠΙΔΟΤΗΣΗ ΜΠΑΓΚΕΙΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

1992	2.000.000 δρχ.
1993	2.500.000 δρχ.
1994	4.000.000 δρχ.
1995	4.000.000 δρχ.
1996	4.000.000 δρχ.

Έξισου σημαντική από πρακτική αλλά και ένθαρρυντική από ήθικη άποψη υπήρξε η επί σειράν ετών συνεχιζόμενη χορηγία του ιδρύματος N. Demos του Σικάγου, η οποία διατέθηκε για το πρόγραμμα της ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης του υλικού του Αρχείου Προφορικής Παράδοσης του Κέντρου (βλ. σχετικά στο κεφάλαιο Βιβλιοθήκη-Αρχείο).

Κατά την υπό ανασκόπηση περίοδο συνεχίστηκε η προσπάθεια αναζήτησης πηγών χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα είτε με τη μορφή δωρεών ιδιωτών είτε με την προσέλκυση χορηγιών από κοινωφελή ιδρύματα και οργανισμούς, με ικανοποιητικά αποτελέσματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ΄

ΔΩΡΕΕΣ

1992	
ΤΑΠΑΠ	180.000 δρχ.
N. DEMOS FOUNDATION	2.236.492 δρχ.
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ-ΛΟΥΚΙΑ ΚΟΝΑΡΗ	500.000 δρχ.
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ Γ. ΤΕΝΕΚΙΔΟΥ	450.000 δρχ.
1993	
N. DEMOS FOUNDATION	3.373.333 δρχ.
ΛΟΥΛΑ ΕΡΡΙΚΟΥ ΚΕΡΤΣΙΚΩΦ	1.000.000 δρχ.
INTRAKOM A.E.	500.000 δρχ.

1994	
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΕΩΣ 3Ε	5.000.000 δρχ.
N. DEMOS FOUNDATION	2.312.138 δρχ.
ΓΙΩΡΓΟΣ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ	1.000.000 δρχ.
1995	
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΕΩΣ 3Ε	5.700.000 δρχ.
N. DEMOS FOUNDATION	2.875.714 δρχ.
ΑΡΣΕΝΙΟΣ ΚΕΣΙΣΟΓΛΟΥ	1.000.000 δρχ.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ και ΕΥΓΕΝΙΑ ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ	1.000.000 δρχ.
1996	
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΜΦΙΑΛΩΣΕΩΣ 3Ε	6.000.000 δρχ.
N. DEMOS FOUNDATION	2.341.680 δρχ.
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΘΕΜΙΟΝ	2.717.258 δρχ.

Ίδιαίτερη μνεία θά πρέπει νά γίνει στη δωρεά τοῦ κυρίου Ἀρσενίου Κεσίσογλου, ὅπως καί τῶν ἀνεψιῶν τοῦ ἀεμινήστου Προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν Ἀκαδημαϊκοῦ Γεωργίου Τενεκίδη, Γεωργίου καί Εὐγενίας Φραγκοπούλου. Ἀμφότερες οἱ χειρονομίες αὐτές ὑποδηλώνουν μιὰ συνεχιζόμενη φιλία πρὸς τὸ Κέντρο, ἀποτελεῖ γιὰ μᾶς πηγή μεγάλης ἐγκαρδίωσης.

Τὸ ἴδρυμα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη στάθηκε καί τὴν περίοδο αὐτὴ ἀρωγὸ στὶς προσπάθειες τοῦ ἰδρυμάτος μας, χάρις στοῦ ἀμέριστο ἐνδιαφέρον τοῦ Προέδρου τοῦ Δ.Σ. τοῦ ἰδρυμάτος κυρίου Κωνσταντίνου Λεβέντη, τοῦ μέλους τοῦ Δ.Σ. καί τοῦ Δ.Σ. τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κυρίου Γ. Δαβίδ καί τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ Ἰδρυμάτος Α. Γ. Λεβέντη στὴν Ἀθήνα Πρέσβευς ἑ.τ., Ἀχ. Ἐξάρχου.

Μὲ πόρους ποὺ διέθεσε ἀπευθείας τὸ Ἰδρυμα Λεβέντη ἔγινε ἡ προμήθεια τοῦ ἐξοπλισμοῦ γιὰ τὴ μηχανοργάνωση τοῦ Ἀρχείου καί ἀντικαταστάθηκαν τὰ καθίσματα τῆς αἴθουσας διαλέξεων Α. Γ. Λεβέντη, ποὺ βρίσκεται στὸ κτίριο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

Ἐκτὸς αὐτῶν ἡ Ἑλληνικὴ Ἐταιρεία Ἐμφιαλώσεως (Τρία Ἐψιλον), διέθεσε συνολικὰ πρὸς τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν 21.220.000 δρχ. Μέρος τῶν χρημάτων αὐτῶν διατέθηκαν γιὰ τὴ δαπάνη τοῦ ἐορτασμοῦ τῶν 65 χρόνων ἀπὸ τὴν ἰδρυση τοῦ Κέντρου (1995) καί τὴν σχετικὴ ἀναμνηστικὴ ἔκδοση, ὅπως καί γιὰ τὴν δεξίωση ποὺ ἀκολούθησε τὴν ὁμιλία τοῦ Βρετανοῦ πρέσβη στὴν Ἀθήνα Sir Michael Llewellyn Smith στὶς 15 Ὀκτωβρίου 1997.

Όφελή σέ είδος προέκυψαν από τή συμμετοχή τοῦ Κέντρου σέ δύο ἐπιστημονικά προγράμματα. Πρόκειται γιά τά προγράμματα: «Ἀμερικανοὶ Ἱεραπόστολοι στή Μικρά Ἀσία» καί «Ἀνθέμιον». Μὲ πόρους πού εἶχαν προβλεφθεῖ στὸν προϋπολογισμό αὐτῶν τῶν προγραμμάτων καλύφθηκαν οἱ δαπάνες ἐξοπλισμοῦ τοῦ Κέντρου μὲ νέο φωτοτυπικὸ μὴχάνημα καί συσκευὴ ἀναγνώσεως μικροταινιῶν μὲ ἐκτυπωτή.

Παρά τὴν ἀνεκτίμητη βοήθεια πού παρέχουν οἱ ἰδιωτικὲς χορηγίες, ὁ ρόλος τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ παραμένει ἀναντικατάστατος. Ἐτοί ἡ ἀναπροσαρμογὴ τῆς κρατικῆς χορηγίας παραμένει τὸ κύριο αἷτημα τοῦ Κέντρου. Ἄν ὁ ἐποπτεύων φορέας, δηλαδὴ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ, ἀποδίδει τῇ δέουσα σημασία στὸ ἐπιστημονικὸ ἔργο καὶ τὴν ἐθνικὴ ἀποστολὴ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ὀφείλει νὰ τοῦ παρέχει τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια ὥστε ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ νὰ ἐπιτελεῖται στὸ ἐνδεδειγμένο ἐπίπεδο.

5. Μεταβολὲς Προσωπικοῦ

Κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα 1992-1997 ἀπασχολήθηκαν στὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν οἱ ἀκόλουθοι τακτικοὶ συνεργάτες:

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, διδάκτωρ φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Harvard, διευθυντής, 30.10.1980-31.12.1994.

Μάρκος Φ. Δραγούμης, μουσικολόγος, προϊόντάμενος τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, 1960.

Στέφανος Παπαγεωργίου, διδάκτωρ ἱστορίας, ὑποδιευθυντής, 1.12.1991-31.7.1994.

Ματούλα Κουρουπού, φιλόλογος, ἐρευνήτρια, 1978.

Ἰωάννα Πετροπούλου, ἱστορικός, Maitrise Νεοελληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Σορβόνης, ἐρευνήτρια, 1978.

Γιώργος Γιαννακόπουλος, ἱστορικός, βιβλιοθηκονόμος, ὑπεύθυνος τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου ἀπὸ 1.7.1986 καὶ Διοικητικὸς Προϊστάμενος ἀπὸ 1.3.1996.

Σταῦρος Θ. Ἀνεστίδης, Διδάκτωρ Πολιτικῆς Ἐπιστήμης, ἐρευνήτης, 1.1.1994.

Λουκία Βασιλείου, γραμματεὺς, 1.3.1984.

Θεολογία Κουτούζου-Μπίρη, γραμματεὺς, 3.3.1973.

Θεοφανὴ Βίγλιαρη, λογίστρια, μερικῆς ἀπασχόλησης, ὑπεύθυνη τῆς τήρησης τῶν λογιστικῶν βιβλίων τοῦ Κέντρου, 1.1.1991.

Μαρίκα Δημητράκη, καθαρίστρια, μερικῆς ἀπασχόλησης, 1960.

Τὴν ἴδια περίοδο ὡς ἔκτακτοι συνεργάτες μὲ ἀνάθεση ἔργου συνεργάστηκαν μὲ τὸ Κέντρο οἱ ἑξῆς:

Βερονίκη Δαλακούρα, ανάθεση έργου για την επιλογή του ύλικου και την επιμέλεια του Γ' τόμου της *Εξόδου*, 1996-1997.

Μαργαρίτα Πουτουρίδου, ανάθεση έργου για την επιλογή του ύλικου και την επιμέλεια του Γ' τόμου της *Εξόδου*, 1996-1997.

Θανάσης Μωραΐτης, μουσικός, βοηθός του Μουσικού Λαογραφικού Ἀρχείου, 1.1.1995.

Διονύσης Κόκκινος, βιβλιοθηκονόμος, 1.11.1995-30.8.1996.

Λάμπρος Κάμπας, βιβλιοθηκονόμος, 1.10.1996-30.11.1997.

Κώστας Μαστρομανώλης, βιβλιοθηκονόμος, 1.4.1997-30.9.1997.

Ἀθηνά Μαθιουδάκη, βιβλιοθηκονόμος, 1.4.1997-31.1.1998.

6. Ἐκδόσεις

Σε ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἐκδοτικὴ δραστηριότητα τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, πρωταρχικὸ μέλημά μας ὑπῆρξε ἡ τακτικὴ δημοσίευση τοῦ *Δελτίου*, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν καθρέπτη τῆς ἐρευνητικῆς προσπάθειας τοῦ Κέντρου. Ἔτσι στὸ διάστημα 1991-1997 εἶδαν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητας τρεῖς ὀγκῶδεις τόμοι τοῦ περιοδικοῦ, ποὺ περιλαμβάνουν τὰ πορίσματα τῆς ἐρευνητικῆς δουλειᾶς τοῦ Κέντρου ἀλλὰ καὶ τὶς ἐργασίες ἐνὸς συνεχῶς διευρυνόμενου κύκλου ἐξωτερικῶν συνεργατῶν. Ἡ καθιέρωση τοῦ *Δελτίου* στὴ συνείδηση τῆς διεθνοῦς ἐπιστημονικῆς κοινότητας ὡς τοῦ ἐγκυρότερου ὀργάνου μικρασιολογικῆς ἐρευνας ποὺ ἐκδίδεται στὴν Ἑλλάδα ἀντισταθμίζει τοὺς κόπους καὶ τὶς συνεχῶς διογκούμενες δαπάνες ποὺ συνεπάγεται ἡ ἐκδοσὴ του.

Ἐκτὸς τοῦ *Δελτίου* συνεχίστηκε ἡ σειρὰ τῆς βιβλιογραφίας τῆς τουρκόφωνης ἑλληνικῆς φιλολογίας (*Karamanlidika*), ἡ ὁποία ἀριθμεῖ πλέον ἑξὶ τόμους. Μὲ τὸν νέο τόμο ποὺ ἐπιμελήθηκε ἡ Εὐαγγελία Μπαλτᾶ ὁλοκληρώνεται ἡ ἐπίμοχθη αὐτὴ προσπάθεια ποὺ ἐγκαινιάστηκε τὸ 1958 μὲ τὴν ἔκδοση τοῦ πρώτου τόμου τοῦ ἔργου τῶν ἀειμνήστων S. Salaville καὶ E. Dalleggio. Ἡ ἐκδοτικὴ αὐτὴ σειρὰ ἀποτελεῖ μιὰ ἀκόμη συμβολὴ τοῦ Κέντρου στὴ διαμόρφωση τῶν ἐπιστημονικῶν ὀργάνων μελέτης τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος τῶν ἀνατυπώσεων ἐξαντλημένων ἐκδόσεων τοῦ Κέντρου, ἐπανεκδόθηκε τὸ 1995 τὸ βιβλίο τῆς Ἀννας Μαράβα-Χατζηνικολάου, *Ὁ Ἅγιος Μάμας*, ἐμπλουτισμένο μὲ νέα κείμενα καὶ εἰκονογράφηση. Ἡ ἀνατύπωση χρηματοδοτήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰδρυμα Α. Γ. Λεβέντη.

Τὸ 1996 ἐκδόθηκε ὁ ἀναμνηστικὸς τόμος τοῦ ἐορτασμοῦ ποὺ ὁργανώθηκε στὸ Κέντρο μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης, τὸ προηγούμενο ἔτος, 65 χρόνων ἀπὸ τὴν ἱδρυσή του. Ὁ καλαίσθητος τόμος στὸν ὁποῖο περιλαμβάνονται οἱ χαιρετισμοί, οἱ ὁμιλίες ἀλλὰ καὶ ἐνημερωτικὰ κείμενα σχετικὰ μὲ τὸ ἱδρυμα, ἔγινε δυνατὸ νὰ τυπωθεῖ χάρις σὲ χορηγία τῆς Ἑλληνικῆς Ἐταιρείας Ἐμφιαλώσεως.

Νέες σημαντικές εκδόσεις (ένα βιβλίο και συμπαγείς δίσκους) παρουσιάσε και τὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Πρόκειται γιὰ τὸ βιβλίο τῆς Yvonne Hunt, *Traditional Dance in Greek Culture* καὶ τοὺς συμπαγείς δίσκους «Γιαννιώτικα τοῦ 1930», «Τραγούδια τῆς Αἰγίνας», «Κωσταράζι», «Μουσικὲς τῆς Ἰωνικῆς γῆς», ποὺ ἐκδόθηκαν μὲ τὴν ἐπιμέλεια τοῦ προϊσταμένου τοῦ ΜΛΑ κ. Μ. Φ. Δραγούμη. Περισσότερες λεπτομέρειες γιὰ τὶς ἐκδόσεις αὐτὲς ἀναφέρονται στὰ Πεπραγμένα τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου.

Κατὰ τὴν ὑπὸ ἀνασκόπηση περίοδο ὁλοκληρώθηκε ἡ προεργασία γιὰ τὴν ἐναρξὴ μιᾶς νέας σειρᾶς ἐκδόσεων τοῦ Κέντρου ὑπὸ τὸν γενικὸ τίτλο «Πηγὲς τῆς ἱστορίας τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ». Ἡ σειρὰ θὰ ἐγκαινισθεῖ μὲ ἔκδοση ποὺ ἐπιμελεῖται ὁ Ἀντιπρόεδρος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ἰδρυμάτος μας Ὁδυσσεὺς Λαμπίδης, ὁ πραγματικὸς πρῶτανης τῶν ποντιακῶν σπουδῶν στὴ χώρα μας. Ἄλλες ἐκδόσεις στὴ νέα σειρὰ ποὺ εἶναι ἐτοιμὲς πρὸς ἐκτύπωση μόλις βρεθεῖ ἡ ἀναγκαῖα χρηματοδότηση περιλαμβάνουν τὴν *Ἐκθεση γιὰ τὰ Σεπτεμβριανὰ τοῦ 1955 στὴν Κωνσταντινούπολη* τοῦ Χρ. Χρηστίδη, τὴ σχολιασμένη ἐλληνικὴ μετάφραση τῆς *Γεωγραφίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας* τοῦ Ι. Κάλφογλου ποὺ ἐτοίμασε ὁ Σταῦρος Θ. Ἀνεστίδης, καὶ τὴν ἐπιλογή κειμένων τοῦ Σεραφεὶμ Ρίζου, *Ἡ Συνασὸς τῆς Καππαδοκίας* ἀπὸ τὴ συλλογὴ χειρογράφων τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

Τρεῖς νέες ἐκδόσεις ἐπίσης προγραμματίζονται στὴ σειρὰ μονογραφιῶν *Βιβλιοθήκη Ἱστορικῶν Μελετῶν*. Πρόκειται γιὰ τὰ βιβλία τῶν συνεργατῶν τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κκ. Σταῦρου Θ. Ἀνεστίδη, *Ἡ ἔθναρχικὴ παράδοση τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ὁ Μανουήλ Ἰω. Γεδεών*, καὶ Γ. Α. Γιαννακόπουλου, *Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως (1861-1922): Ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία καὶ Ἐπιστήμη ὡς ἐθνικὴ πολιτικὴ στὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία*, καὶ τὴ διατριβὴ τῆς κυρίας Ἰωάννας Κωνσταντινίδου, *Bishops, schoolmasters and saints: the making of Chaldia in the Pontos (1820-1924)*.

Ἀναλυτικότερα οἱ ἐκδόσεις τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κατὰ τὴν περίοδο 1992-1997 εἶναι οἱ ἑξῆς:

Α. Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, τόμος Θ' (1992), σσ. 314.

Κρίσεις:

Δημήτρης Κιτσίκης, *The International History Review*, τόμ. XVII (1995), σσ. 383-384.

Σωτήρης Ντάλης, *Κυριακάτικη Αὐγή*, 19 Ἰουνίου 1994.

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, τόμος Ι' (1993-1994), σσ. 402.

Κρίσεις:

Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, *Ἡ Καθημερινή*, 2 Ἀπριλίου 1996.

N. X. Ἀλιμπράντης, *Παριανά*, Ἔτος ΙΗ', τχ. 65 (Ἀπρίλιος-Ιούνιος 1997).

W. Puchner, *Zeitschrift für Balkanologie*, 33/2 (1997), σσ. 240-241.

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, τόμος ΙΑ' (1995-1996), σσ. 470.

Κρίσεις:

N. Βατόπουλος, *Ἡ Καθημερινή*, 15 Φεβρουαρίου 1997.

N. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, *Ἡ Καθημερινή*, 5 Αὐγούστου 1997, σ. 10.

B. *Βιβλιοθήκη Ἱστορικῶν Μελετῶν / Bibliotheca Asiae Minoris Historica*

Elena Frangakis-Syrett, *The Commerce of Smyrna in the Eighteenth Century (1700-1820)*, Ἀθήνα 1992, σσ. 375.

Κρίσεις:

R. Murphy, *Bulletin of the School of Oriental and African Studies*, Vol. 57 (1994), σσ. 233-235.

Christopher Clay, *The Economic History Review*, Vol. XLVII, No 2 (1994), σ. 438.

Daniel Goffman, *The American Historical Review* (1994), σσ. 277-278.

Bruce Masters, *Journal of Modern Greek Studies*, Vol. 12, No 1 (Μάιος 1994), σσ. 159-161.

Metin Kunt, *English Historical Review* (Ἀπρίλιος 1996), σσ. 489-490.

Olga Katsiardi-Hering, *Südost-Forschungen*, τόμ. 55 (1996), σσ. 612-614.

Faruk Bilici, *Journal of the Economic and Social History of the Orient*, Vol. 40 (1997), σσ. 320-22.

Tuncer Baykara, *Belleten*, ἀρ. 230 (Ἀπρίλιος 1997), 161-163.

Γ. *Βιβλιογραφία*

Evangelia Balta, *Karamanlidika, Nouvelles Additions et Complements, I*, Ἀθήνα 1995, σσ. 287.

Δ. *Λεύκωμα*

Προσφυγική Ἑλλάδα / Refugee Greece (Φωτογραφίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν). Πρόλογος Π. Μ. Κιτρομηλίδης, Ἐπιμέλεια Γ. Γιαννακόπουλος, Ἀθήνα 1992, σσ. 199. [Συνέκδοση μὲ τὸ Ἰδρυμα Α. Γ. Λεβέντη].

Κρίσεις:

Στ. Ψαρράς, *Τὸ Βῆμα*, 7 Φεβρουαρίου 1993.

Γ. Π. Σαββίδης, *Τὰ Νέα*, 20 Ἀπριλίου 1993.

Δημ. Σταμέλος, *Ἐλευθεροτυπία*, 17 Αὐγούστου 1994, σ. 34/6.

Ἐλεωνόρα Σκουτέρη-Διδασκάλου, *Ἐντευκτήριο*, τχ. 25 (Χειμῶνας 1993-1994), σσ. 85-92.

E. Voutira, *Journal of Refugee Studies*, τ. 6 (1993), σσ. 1-9.

Εὐτυχία Βουτυρά, «Προσφυγική Ἑλλάδα: Παράδειγμα πρὸς μίμηση;», *Ἰστωρ*, τχ. 7 (Δεκ. 1994), σσ. 175-183.

- Σωτήρης Ντάλης, *Κυριακάτικη Αύγή*, 4 Ιουλίου 1993.
 Βαγγέλης Περός, *Έψιλον*, 20 Ιουνίου 1993, σ. 72.
 Κυρ. Ντελόπουλος, *Η Καθημερινή*, 25 Μαΐου 1993.
Οικονομικός Ταχυδρόμος, 16.2.1993, σσ. 122-123.
Ο Φιλελεύθερος (Λευκωσία), 18 Ιουνίου 1993.
Η Καθημερινή, Κυριακή 21 Μαρτίου 1993.
Άλκης Ράφτης, *ΠΑΡΑΔΟΣΗ*, Μάρτιος-Απρίλιος 1993.
 Παρασκευή Κατμερτζή, *Τά Νέα*, 3 Μαρτίου 1993, σ. 34.
 ΠΡΩΗΝ (Γεώργιος Ράλλης), Τò παρελθόν μέσα από ένα λεύκωμα, *Τò Βήμα*, 10 Ιανουαρίου 1993.

Ε. Άνατυπώσεις

Άννα Μαράβα-Χατζηνικολάου, *Ο Άγιος Μάμας*, πρόλογος-επιμέλεια Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης, Β΄ έκδοση συμπληρωμένη, Αθήνα 1995, σσ. 166.

Κρίσεις:

Σοφία Καλοπίση-Βέρτη, *Byzantinische Zeitschrift*, τόμ. 89 (1996), σ. 610.

7. Βιβλιοθήκη - Άρχεϊο

Βιβλιοθήκη

Στο διάστημα 1992-1997 δόθηκε ιδιαίτερη έμφαση στην ηλεκτρονική ταξινόμηση και εύρετηρίαση της βιβλιοθήκης, ώστε αφενός μὲν νὰ διευκολυνθεῖ ἡ ἔρευνα τῶν ἀναγνωστῶν, ἀφετέρου δὲ νὰ τεθοῦν τὰ θεμέλια μιᾶς ηλεκτρονικῆς βάσης βιβλιογραφικῶν δεδομένων γιὰ τὸν μικρασιατικὸ ἑλληνισμό.

Ὅπως ἦταν φυσικὸ δόθηκε προτεραιότητα στὴν ἐπεξεργασία τῆς εἰδικῆς μικρασιολογικῆς συλλογῆς τοῦ ἰδρυματος, ἔτσι ὥστε νὰ γίνεῖ δυνατὴ ἡ κατάρτιση ἑνὸς «θησαυροῦ» θεματικῶν ὄρων, ποὺ θὰ ἀποτελεῖ ὁδηγὸ γιὰ τὴν ταξινόμηση καὶ εύρετηρίαση τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κέντρου ἀλλὰ καὶ ἄλλων συναφῶν ἰδρυμάτων.

Ἡ ἀνάγκη νὰ ὑπάρχει ἐπικοινωνία καὶ εὐχέρεια ἀνταλλαγῆς δεδομένων μὲ ἄλλες βιβλιοθήκες, ὁδήγησε στὴν ἀπόφαση νὰ χρησιμοποιηθεῖ τὸ πρόγραμμα αὐτοματοποίησης βιβλιοθηκῶν ABEKT ποὺ ἔχει ἐκπονηθεῖ ἀπὸ τὸ Ἐθνικὸ Κέντρο Τεκμηρίωσης τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρυματος Ἑρευνῶν.

Ἀπὸ τὸ 1996 τὰ βιβλία τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα τῆς βιβλιοθήκης (μικρασιολογικὴ συλλογὴ), αὐτὰ ποὺ ἀφοροῦν τὴν ὀθωμανικὴ καὶ τουρκικὴ ἱστορία, ὅπως καὶ οἱ εἰδικές συλλογές τῶν Σμυρναϊκῶν καὶ Κωνσταντινουπολίτικων ἐκδόσεων, ἔχουν καταλογογραφηθεῖ ηλεκτρονικά καὶ μποροῦν νὰ ἀναζητηθοῦν μέσω τοῦ Ἡλεκτρονικοῦ Ὑπολογιστῆ τῆς βιβλιοθήκης.

Τὸ πρόγραμμα συντήρησης παλαιῶν καὶ φθαρμένων ἐντύπων συνεχίστηκε μὲ πιὸ ἀργοὺς ρυθμούς, ἀλλὰ καὶ πάλι χάρη στὴ γενναιοδωρία τοῦ ἰδρυματος N. Demos τοῦ Σικάγου. Συνολικά συντηρήθηκαν καὶ βιβλιοδετή-

θηκαν 350 βιβλία. Σέ όσους τόμους συντηροῦνται χάρη στή χορηγία τοῦ Ἰδρύματος Ν. Demos, ἐπικολλᾶται εἰδική ἐνδειξη.

Στή διάρκεια τῆς ὑπὸ ἀνασκόπηση περιόδου τὸ ὕλικο τῆς βιβλιοθήκης αὐξήθηκε κατὰ 1856 τόμους, ἥτοι κατὰ 16%. Τὸ 21% τῶν νέων προσκτήσεων προέρχονται ἀπὸ ἀγορές, ἐνῶ ὁρισμένα δυσεύρετα βιβλία φωτοτυπήθηκαν καὶ ἐντάχθηκαν στή βιβλιοθήκη.

Ἡ βιβλιοθήκη, χάρη στή χρηματοδότηση ἀπὸ τὸ ἐρευνητικὸ πρόγραμμα «Ἀνθέμιον» ἀπέκτησε συσκευὴ ἀναγνώσεως μικροταινίων καὶ ἔτσι θὰ ἐπιδιωχθεῖ ἡ φωτογράφιση παλαιῶν καὶ σπανίων ἀλλὰ ταυτοχρόνως χρηστικῶν ἐκδόσεων μικρασιατικῶν ἐνδιαφερόντων.

Ἰκανοποιητικὰ συνεχίστηκε τὸ πρόγραμμα ἀνταλλαγῶν μὲ εἰκοσιπέντε περίπου ἑλληνικὰ καὶ ξένα ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα, μέσω τοῦ ὁποῖου πλουτίζεται ἡ βιβλιοθήκη καὶ παρὰλληλα γίνονται γνωστὲς σὲ εὐρύτερο ἐπιστημονικὸ κύκλο οἱ ἐκδόσεις τοῦ Κέντρου.

Ἀρχεῖο

Κατὰ τὴν περίοδο 1992-1997 ἡ προσπάθεια διαφύλαξης τοῦ πολύτιμου Ἀρχείου Προφορικῆς Παράδοσης τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν τέθηκε σὲ νέες βάσεις. Ἐτοί ὁλοκληρώθηκε ἡ μικροφωτογράφιση τῶν φακέλων τοῦ Πόντου ἐνῶ παρὰλληλα ξεκίνησε ἡ προσπάθεια ἡλεκτρονικῆς ἀρχειοθέτησης τοῦ ὕλικου, καὶ ἡ ἀποθήκευση καὶ σὲ ὀπτικούς δίσκους. Ἡ φιλόδοξη αὕτη προσπάθεια στηρίχθηκε οἰκονομικὰ ἀπὸ τὸ ἱδρυμα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη πού μᾶς προσέφερε τὸν ἀρχικὸ μηχανολογικὸ ἐξοπλισμὸ καὶ ἀπὸ τὸ ἱδρυμα Ν. Demos τοῦ Σικάγου, πού ἐξακολουθεῖ νὰ χρηματοδοτεῖ τὴν ἐξέλιξη τοῦ προγράμματος αὐτοῦ.

Ἡ ἀπόφαση νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ δυνατότητες τῆς νέας τεχνολογίας εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα μιὰ περίοδο πειραματισμῶν καὶ προσαρμογῆς ἡ ὁποία ἔχει πλέον ὁλοκληρωθεῖ. Τὸ πρόγραμμα ἀρχειοθέτησης ADOS πού ἐπιλέχθηκε βρίσκεται ἤδη σὲ λειτουργία γιὰ τὴν ἀναπαραγωγὴ τοῦ ὕλικου τῆς Καππαδοκίας. Ἦδη τὸ ὕλικο 250 φακέλων ἀπὸ τὴ συλλογὴ τῆς Καππαδοκίας ἔχει ἀποθηκευθεῖ σὲ δύο ὀπτικούς δίσκους. Συνολικὰ ἔχουν ἀναπαραχθεῖ ἡλεκτρονικὰ 40.000 σελίδες χειρόγραφου ὕλικου, πού καταλαμβάνουν ῶρο 5,2 G.B.

Τὸ πρόγραμμα ἀρχειοθέτησης προσαρμόστηκε στὶς ἰδιαιτερότητες τοῦ Ἀρχείου τοῦ Κέντρου μὲ βάση τὸν σχεδιασμὸ πού ἔκανε ὁ κ. Γ. Γιαννακόπουλος ἐνῶ ἑκτακτοὶ συνεργάτες ἔχουν ἀναλάβει τὴν ἐργασία εἰσαγωγῆς τοῦ ὕλικου. Ἡ διαδικασία αὕτη συνίσταται στὰ ἑξῆς: Τὰ ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου καταχωροῦνται στὸν Ἡλεκτρονικὸ Ὑπολογιστὴ μέσω ἑνὸς σαρωτῆ (scanner) καὶ ἀφοῦ συνδεθοῦν μὲ τὶς θεματικὲς κατηγορίες στὶς ὁποῖες ἀνήκουν ἀποθηκεύονται σὲ ὀπτικούς δίσκους. Ἐτοὶ στὴν οὐσία δημιουργεῖται ἓνα ἡλεκτρονικὸ ἀντίγραφο τοῦ Ἀρχείου, τὸ ὁποῖο διατηρεῖ ὅλες τὶς θεμα-

τικές κατηγορίες του πρωτοτύπου, αλλά πού επιτρέπει πλέον την συνδυασμένη θεματική αναζήτηση πληροφοριών. Ελπίζουμε ότι με την ολοκλήρωση του έργου (ο χρόνος της θα εξαρτηθεί από τους διαθέσιμους πόρους) οι τριακόσιες χιλιάδες σελίδες του Αρχείου θα αποθηκευθούν σε έξι συνολικά όπτικούς δίσκους.

Από το υλικό της βιβλιοθήκης και του αρχείου έπωφελήθηκαν στην διάρκεια της πενταετίας 2109 μελετητές, αν εξαιρέσουμε αυτούς που εξυπηρετήθηκαν δι' άλληλογραφίας (κυρίως έρευνητές του έξωτερικού). Κατά μέσον όρο κατά την περίοδο 1992-1997 εξυπηρετήθηκαν 421 μελετητές τόν χρόνο.

ΠΙΝΑΚΑΣ

ΚΙΝΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

1992-1997	
1992	292
1993	296
1994	359
1995	320
1996	419
1997	423
	2109

Η βιβλιοθήκη και το αρχείο κατά κανόνα πλέον λειτουργούν και ως εκπαιδευτικά εργαστήρια. Στο διάστημα της πενταετίας έπτά τελειόφοιτοι της σχολής Βιβλιοθηκονομίας του Τεχνολογικού Έκπαιδευτικού Ίδρυματος Αθηνών εκπαιδεύτηκαν στη βιβλιοθήκη του Κέντρου, στο πλαίσιο της υποχρέωσης που έχουν για έξάμηνη πρακτική άσκηση. Επίσης έγιναν εκπαιδευτικές επισκέψεις από τμήματα της ίδιας σχολής, όπου διδάσκει ως ώρομίσθιος καθηγητής ο κ. Γ. Γιαννακόπουλος. Ο υπεύθυνος της βιβλιοθήκης και του αρχείου παρουσίασε επίσης το πρόγραμμα ηλεκτρονικής αρχειοθέτησης του Κέντρου, στο πλαίσιο επιμορφωτικού προγράμματος για πτυχιούχους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης «Ειδίκευση στην έρευνα και διάσωση αρχείων. Ανάπτυξη βάσεως δεδομένων», μέρος του οποίου πραγματοποιήθηκε στην Αίθουσα Αναστασίου Γ. Λεβέντη τόν Μάιο του 1996.

8. Έρευνητικά Προγράμματα

1. «Έκπαιδευτικές και Προσηλυτιστικές Δραστηριότητες των Αμερικανών Ίεραποστόλων στη Μικρά Ασία».

Οί δραστηριότητες των «μισσιοναρίων» στην μικρασιατική ένδοχώρα και ή

εμβέλεια της μαρτυρίας τους έχουν ελάχιστα αξιοποιηθεί ως πηγές για τη μελέτη της ιστορίας και του πολιτισμού του μικρασιατικού έλληνοισμού τον 19ο αιώνα. Με βάση τη διαπίστωση αυτή και στο πλαίσιο του επιστημονικού προγραμματισμού του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών οι καθηγητές Έλισάβετ Ζαχαριάδου και Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης υπέβαλαν το 1991 πρόγραμμα σχετικής έρευνας στη Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας. Η πρόταση αυτή εγκρίθηκε το 1993 στο πλαίσιο του Προγράμματος ενίσχυσης ερευνητικού δυναμικού (ΠΕΝΕΔ).

Τόν Ιούνιο του ίδιου έτους εργάστηκε επί δύο βδομάδες στην Houghton Library του Πανεπιστημίου Harvard η κυρία Έλισάβετ Ζαχαριάδου, η οποία εντόπισε υλικό των ετών 1820-1840. Το υλικό τώρα βρίσκεται μικροφωτογραφημένο στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών. Η ερευνητική ομάδα ενισχύθηκε με την συνεργασία της κυρίας Κωνσταντίας Κισκήρα, καθηγήτριας του Αμερικανικού Κολλεγίου της Θεσσαλονίκης (όπου βρίσκεται η πλήρης σειρά του δελτίου των Ιεραποστόλων Missionary Herald). Η κυρία Κισκήρα είχε ήδη σε παλαιότερες μελέτες της ασχοληθεί με τους μισσιοναρίους της Μικράς Ασίας. Στη συνέχεια συγκεντρώθηκε ή ως τώρα βιβλιογραφία γύρω από το θέμα με ιδιαίτερη έμφαση στη σύγχρονη τουρκική ιστοριογραφία. Στο πρόγραμμα συλλογής της βιβλιογραφίας συνεργάστηκε ο κ. Σταύρος Άνεστίδης, διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παράλληλα προς τη βιβλιογραφική πλασιώση ο κ. Άνεστίδης αναδίφησης το αρχείο και τη συλλογή χειρογράφων του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών για τον έντοπισμό συμπληρωματικών πληροφοριών για τη δράση των μισσιοναρίων στη Μικρά Ασία.

Το υλικό που έχει συγκεντρωθεί τόσο σε μικροταινίες από τα αρχεία του American Board of Commissioners for Foreign Missions, όσο και σε βιβλιογραφικά δελτία βρίσκεται κατατεθειμένο στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών και είναι στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου ερευνητή.

Εξ άλλου στο πλαίσιο του προγράμματος ο ερευνητής Σταύρος Άνεστίδης μετέφρασε το βιβλίο του Ι. Η. Κάλφογλου, *Μικρά Ασία Κητσηνήν Ταριχιέ Δζαγραφιασά* [Ιστορική Γεωγραφία της Μικρασιατικής Ήπειρου], του οποίου η έκδοση στην ελληνική γλώσσα θα αποτελέσει σημαντική συμβολή στη γνώση της ιστορίας και της γεωγραφίας της Μικρασιατικής Χερσονήσου προσφέροντας έτσι και την αναγκαία ιστοριογεωγραφική πλασιώση ως προς τις περιόδους και τη δράση των Αμερικανών ιεραποστόλων.

Συναφείς με το πρόγραμμα είναι και οι παρακάτω δημοσιεύσεις:

- Χ. Έξερτζόγλου, «Η διάχυση της εθνικής ταυτότητας στις έλληνορθόδοξες κοινότητες της Κιλικίας», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, τόμ. 11 (1995), σσ. 181-238.
- Στ. Άνεστίδης, «Αμερικανοί ιεραπόστολοι στη Μικρά Ασία. Βιβλιογραφική επισκόπηση» *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, τόμ. 11 (1995), σσ. 375-388.

- Στ. Ἀνεστίδης, «Μιχαὴλ Ἑμμανουηλίδη, Ἐξέχοντες Αἰολεῖς ἱεράρχαι. Γερμανὸς Καρβαγγέλης», *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, τόμ. 11 (1995), σσ. 349-371.
- Ἄρ. Π. Στεργέλλης, «Τὸ πρόβλημα τῶν προσηλυτισμῶν στὴν Μικρὰ Ἀσία μὲ ἀφορμὴ ὑπόμνημα τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας Σμύρνης (1887)», *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, τόμ. 10 (1993-1994), σσ. 205-234.
- Κωνσταντία Κισκίρα, «Τὸ περιοδικὸ *Missionary Herald*», *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, τόμ. 11 (1995), σσ. 119-123.
- Πηνελόπη Στάθη, Παρουσίαση τοῦ βιβλίου τοῦ Ugur Kocabaşoğlu, *Kendi belgeleriyile Anadolu'daki Amerika. 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğundaki Amerikan Misyoner Okulları* [Ἡ Ἀμερικὴ στὴ Μικρὰ Ἀσία. Τὰ ἀμερικανικὰ σχολεῖα τῶν μισσιοναρίων τὸν 19ο αἰ. στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία μέσα ἀπὸ ἔγγραφα τους], *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, τόμ. 11 (1995), σσ. 402-407.
- Κωνσταντία Κισκίρα, Προτεστάντες ἱεραπόστολοι στὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή, 1819-1914. Ἡ δράση τῆς American Board, *Δελτίο Κ.Μ.Σ.*, τόμ. 12 (1997-1998), σσ. 97-128.

Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προγράμματος ὡς πρὸς τὴν ἔρευνα καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ γνῶση θὰ μπορούσαν νὰ συνοψιστοῦν ὡς ἑξῆς:

- Διεύρυνση τοῦ γνωστικοῦ πεδίου μὲ τὸν ἐντοπισμὸ νέων πηγῶν, ἀρχειακῶν καὶ δημοσιευμένων, γόνιμος θεωρητικὸς προβληματισμὸς γύρω ἀπὸ τὴ συνύπαρξη, τὴ σύγκρουση ἢ τὸν συγκερασμὸ διαφορετικῶν πολιτισμῶν στὴν καθ' ἡμᾶς Ἀνατολή.
- Ἐνῶ στὸ μεθοδολογικὸ ἐπίπεδο ἡ κατεύθυνση τῆς ἔρευνας πρὸς τὴν ἀποθησαύριση μαρτυριῶν ὁδηγεῖ στὴν ἀναστροφή καὶ τὴν ἐξοικείωση μὲ νέες τεχνικὲς στὴ μεθοδολογία τῆς ἱστορίας.

2. «Ἀνθέμιον». Θησαυρὸς τῶν Θεσμῶν Κοινοτήτων Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως

Τὸ 1996 τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἀποδέχθηκε τὴν πρόταση τῆς Ἐνώσεως Κωνσταντινουπολιτῶν νὰ συμμετάσχει στὸ πρόγραμμα «ΑΝΘΕΜΙΟΝ»: Θησαυρὸς τῶν Θεσμῶν τῶν Κοινοτήτων Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως. Τὴν ἐπιστημονικὴ ἐποπτεία τῆς πρώτης φάσης τοῦ προγράμματος ποὺ ἀφοροῦσε τὴν καταγραφή τῶν γραπτῶν τεκμηρίων τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Πόλης ἀνέλαβαν τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν διὰ τοῦ καθηγητοῦ Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη καὶ τὸ Ἰνστιτοῦτο Μεσογειακῶν Σπουδῶν διὰ τῆς καθηγητρίας Ἐλισάβετ Ζαχαριάδου.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν εἶχε ἀποφασιστικὴ συμμετοχὴ στὴ διασαφήνιση τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἀντικειμένου τοῦ προγράμματος καὶ στὸν σχεδιασμὸ τῆς ἔρευνας. Οἱ περισσότερες συνεδριάσεις ἄλλωστε τῶν ἐκπροσώπων τῶν φορέων ποὺ συμμετέχουν στὸ πρόγραμμα ἔγιναν στὴν ἔδρα τοῦ

Κέντρου και σέ αυτές συμμετείχε ὁλο τὸ ἐπιστημονικὸ προσωπικὸ τοῦ ἰδρύματος.

Ὅπως συμφωνήθηκε στὶς συνεδριάσεις αὐτές, τὸ Κέντρο ἀνέλαβε τὴ βιβλιογραφικὴ τεκμηρίωση τῆς ἔρευνας χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ὅτι τέθηκε σὲ δευτέρη μοῖρα ἢ κυρίως ἐρευνητικὴ καὶ ἀπογραφικὴ ἐργασία. Κρίθηκε ὁμως σκόπιμο νὰ διεκπεραιωθεῖ ἡ ἔρευνα ἀπὸ συγκεκριμένους ἐρευνητὲς ὥστε νὰ ὑπάρχει συνέχεια καὶ ὁμοιομορφία στὸ ἀποτέλεσμα. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν χρηματοδότησε τὴν ἀποστολὴ στὴν Κωνσταντινούπολιν τῆς ἐρευνητρίας τοῦ Ἰδρύματος Μεσογειακῶν Σπουδῶν Αἰμιλίας Θεοδοπούλου, ἡ ὁποία εἶχε ἀναλάβει τὸ κύριο βάρος καταγραφῆς τοῦ ὕλικου. Παράλληλα ὁ ἐρευνητὴς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν Σταῦρος Ἀνεστίδης συντάξε ἓνα βιβλιογραφικὸ ὁδηγὸ γιὰ τὶς ἐλληνικὲς κοινότητες τῆς Κωνσταντινούπολης.

Ἐξάλλου στὸ πλαίσιο τῆς εὐρύτερης ἐρευνητικῆς φιλοσοφίας ποὺ συνδέθηκε μὲ τὸ πρόγραμμα «Ἀνθέμιον» στὸ ἐκδοτικὸ πρόγραμμα τοῦ Κέντρου συμπεριλήφθηκαν ἔργα σχετικὰ μὲ τὶς Ἑλληνορθόδοξες κοινότητες τῆς Πόλης καὶ εὐρετηριάστηκε σχετικὸ ἀρχεῖακὸ ὕλικό.

Στὸ Δελτίο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν δημοσιεύθηκαν ἢ θὰ δημοσιευθοῦν τὰ παρακάτω κείμενα.

1. Γιάννης Δ. Στεφανίδης, «Τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Χριστόφορου Χρηστίδη (1899-1982). Καταγραφή», τόμ. 11 (1995-1996), σσ. 321-346.

2. Ἀθανάσιος Παπᾶς, «Ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν ἱερῶν εἰκόνων τῆς Πόλης. Οἱ κλοπὲς τῶν εἰκόνων μετὰ τὸ 1950», τόμ. 12 (1997-1998), σσ. 257-280.

3. Γιώργος Γιαννακόπουλος, «Τὸ ἀρχεῖο τοῦ Κωνσταντινουπολίτη ἀρχιτέκτονα Περικλῆ Φωτιάδη» (Ὑπὸ δημοσίευση).

Ὑπὸ δημοσίευση βρίσκεται καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Χρ. Χρηστίδη (ἐπιμ. Γιάννη Στεφανίδη), *Τὰ Σεπτεμβριανά (Κωνσταντινούπολη καὶ Σμύρνη, 1955). Συμβολὴ στὴν πρόσφατη ἱστορία τῶν ἐλληνικῶν κοινοτήτων*.

Ταυτόχρονα ταξινομήθηκαν καὶ τοποθετήθηκαν σὲ εἰδικὲς θῆκες τὰ φύλλα τῶν δύο ἐφημερίδων *ΗΧΩ* καὶ *ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ*, τῶν ὁποίων τὸ Κέντρο διαθέτει σχεδὸν πλήρη σώματα, ὥστε νὰ διευκολυνθεῖ ἡ φωτογραφίση τους, ὅπως ἀποφασίστηκε στὰ πρῶτα στάδια διεξαγωγῆς τοῦ προγράμματος.

Στὸ Δελτίο θὰ δημοσιευθεῖ ἐπίσης ἡ σχετικὴ μὲ τὸ πρόγραμμα βιβλιογραφικὴ συναγωγή, τὴν ὁποία ἐπιμελεῖται ὁ συνεργάτης Σταῦρος Ἀνεστίδης, ὅπως καὶ ἡ τελικὴ ἐπιστημονικὴ ἔκθεση τῶν ἐποπτῶν τοῦ προγράμματος.

9. Ἐπιστημονικὸ Ἔργο

Α. Ἡ ἐρευνητρία Ματούλα Κουρουποῦ κατὰ τὴν ὑπὸ ἀνασκόπηση περίοδο ἀσχολήθηκε μὲ τὶς ἐξῆς δραστηριότητες:

1. Αναλυτικός Κατάλογος Χειρογράφων της Μονής Παναγίας Καμαριώτισσης, Βιβλιοθήκης Οικουμενικού Πατριαρχείου. Πρόγραμμα που εκπονείται υπό την αιγίδα του Κέντρου Έπιστημονικών Έρευνών της Γαλλίας (CNRS) σε συνεργασία με το ΚΜΣ.

2. Κατάλογος Κωδίκων του Ταμείου Άνταλλαξίμων των ΓΑΚ. Έκπονείται από την έρευνήτρια Ματούλα Κουρουπού σε συνεργασία με την ιστορικό Εὐαγγελία Μπαλτά. Τα πρώτα πορίσματα του προγράμματος παρουσιάζονται στην ακόλουθη δημοσίευση:

Ματούλα Κουρουπού-Εὐαγγελία Μπαλτά, «Πηγές για την ιστορία των ανταλλαξίμων της Καππαδοκίας: Ἡ ἀνάγκη συνολικῆς θεώρησης», *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 9 (1992), σσ. 15-28. Ἡ πρώτη ἐνότητα, ἐπαρχία Προκοπίου, που περιλαμβάνει τὰ χωριά: Σινασός, Προκόπι, Ζαλέλα καὶ Ποτάμια πρόκειται νὰ δημοσιευθεῖ στὸν προσεχὲς τόμο τοῦ *Δελτίου ΚΜΣ*.

Παράλληλα, ἡ Ματούλα Κουρουπού συνέχισε τὴν βιβλιογραφικὴ τῆς ἐργασία γιὰ τὰ ἐντυπα τῶν μικρασιατικῶν ἰδρυμάτων καὶ συλλόγων καὶ προέβη στὴν ἀκόλουθη δημοσίευση: «Βιβλιογραφία ἐντύπων τῶν μικρασιατικῶν ἰδρυμάτων καὶ συλλόγων. Προσθήκες», *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 10 (1993-1994), σσ. 235-288.

Β. Ἡ ἐρευνήτρια Ἰωάννα Πετροπούλου στὸ πλαίσιο μελέτης τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς Καππαδοκίας τὸν 19ο αἰῶνα ἐτοιμάζει ἐργασία γιὰ τὴν ἐκδοτικὴ καὶ μεταφραστικὴ δραστηριότητα τοῦ δασκάλου Φιλίππου Ἀριστοβούλου (1832-1903) μὲ βάση τοὺς τόμους τῆς ἐπιστολογραφίας του ποὺ ἀπόκνινται στὴ συλλογὴ χειρογράφων τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Κατὰ τὴν ὑπὸ ἀνασκόπηση περίοδο προέβη στὶς ἀκόλουθες δημοσιεύσεις.

1. «Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Προφορικῆς Παράδοσης τοῦ ΚΜΣ: Πέτρον Πασαλίδη, *Τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς μου*, χφ. ἀρ. 246, Καππαδοκία 58», *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 9 (1992), σσ. 253-280.

2. «Μανουὴλ Γεδεών-Εὐγένιος ἱερεὺς, *Ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ* [1886] ἡ λόγος περὶ τοῦ βιβλίου», *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 10 (1993-1994), σσ. 173-203.

3. «L'Image de l'Orient» [ἐπεξεργασμένη μορφή διάλεξης ποὺ δόθηκε τὸν Ἰανουάριο 1994, στὰ γαλλικά, στὸ Ἑλληνικὸ Σπίτι τοῦ Παρισιοῦ καὶ διοργανώθηκε ἀπὸ τὸν Ὁμίλο Μελέτης Ἑλληνικῶν Προβλημάτων], *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 11 (1995), σσ. 415-420.

4. «Χρονικό: Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Μιὰ ἐπέτειος», *Τὰ Ἱστορικά*, τόμ. 12 (1995), σσ. 40-51.

5. «Ἕλληνες στὴν Πόλη. Φωτογραφία καὶ ἱστορία: τὸ στιγμαιοὺ καὶ τὸ διαρκές. Ξεφυλλίζοντας τὸ λεύκωμα τοῦ Κώστα Σακελλαρίου, *Οἱ τελευταῖοι Ἕλληνες τῆς Πόλης*», *Ἡ Αὐγή. Ἐνθέματα*, 12.1.1997.

Γ. Ὁ ἐρευνητὴς Γιώργος Γιαννακόπουλος, παρὰλληλα μὲ τὴν εὐθύνη τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου καὶ τὸν σχεδιασμὸ τῆς μηχανοργάνωσής τους, παροῦσάσε τὴν ἀκόλουθη ἐρευνητικὴ δραστηριότητα:

α. Ἐργάστηκε γιὰ τὴν ἐκπόνηση τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς μὲ θέμα: «Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως (1861-1922). Ἡ ἐλληνικὴ παιδεία καὶ ἐπιστῆμη ὡς ἐθνικὴ πολιτικὴ στὴν Ὀθωμανικὴ Αὐτοκρατορία».

β. Συμμετεῖχε στὰ προγράμματα: «Ἐκπαιδευτικὲς καὶ προσηλυτιστικὲς δραστηριότητες τῶν Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων στὴ Μικρὰ Ἀσία». Πρόγραμμα ἐνίσχυσης ἐρευνητικοῦ δυναμικοῦ (ΠΕΝΕΔ), Ἐρευνητικὸ ἔργο 91ΕΔ206, καὶ «Ἀνθέμιον: Θησαυρὸς τῶν θεσμῶν κοινοτήτων Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως».

γ. Προέβη ἐπίσης στὶς ἀκόλουθες δημοσιεύσεις:

1. Εἰσαγωγικὸ κείμενο καὶ ἐπιμέλεια τῆς ἔκδοσης *Προσφυγικὴ Ἑλλάδα: Φωτογραφίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν = Refugee Greece: Photographs from the Archive of the Centre for Asia Minor Studies*, Ἀθήνα 1992.

2. «The Reconstruction of a Destroyed Picture: The Oral History Archive of the Centre for Asia Minor Studies», *Mediterranean Historical Review* 2 (1992), σσ. 283-291.

3. «Οἱ Μικρασιάτες πρόσφυγες στὴν Ἑλλάδα: Βιβλιογραφικὸ δοκίμιο», *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 9 (1992), σσ. 283-291.

4. «Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως (1861-1923) ὡς φορέας ἐθνικῆς πολιτικῆς», *Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο: Ὁψεις τοῦ μικρασιατικοῦ ζητήματος. Ἱστορικὴ θεώρηση καὶ προεκτάσεις*, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 101-112.

5. Ὁ τελευταῖος ἐλληνισμὸς τοῦ Ρένκιού (Ὁφρυνίου), Ἀσπροβάλλα 1995.

6. «Μικρασιατικὴ βιβλιογραφία 1986-1991», *Μικρασιατικὰ Χρονικά*, τόμ. 19 (1995), σσ. 155-181.

7. «Phokaea through the Greek Archives and Bibliographical Sources», *Foca Past to Present: International Symposium, Notes of the Phokaea*, Ἀγκυρὰ 1997, σσ. 69-74.

Δ. Ὁ ἐρευνητὴς Σταῦρος Θ. Ἀνεστίδης ἀσχολήθηκε μὲ τίς ἑξῆς ἐρευνητικὲς δραστηριότητες:

α) «Ἐκπαιδευτικὲς καὶ προσηλυτιστικὲς δραστηριότητες τῶν Ἀμερικανῶν ἱεραποστόλων στὴ Μικρὰ Ἀσία». Πρόγραμμα ἐνίσχυσης ἐρευνητικοῦ δυναμικοῦ (ΠΕΝΕΔ), Ἐρευνητικὸ ἔργο 91ΕΔ206: Συναγωγὴ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας, ἔκδοση χειρογράφου ἀπὸ τὴ συλλογὴ τοῦ ΚΜΣ ποὺ ἀναφέρεται στὴν δράση τοῦ Μητροπολίτη Ἀμασειᾶς Γερμανοῦ Καραβαγγέ-

λη, στην περιφέρεια του οποίου βρισκόταν το επίκεντρο της δραστηριότητας των μισσιοναρίων, και μετάφραση του βιβλίου του Ιωάννη Η. Κάλφου, *Μικρά Ἀσία Κητασηνήν Ταριχίε Δξαγραφιασή* [Ιστορική Γεωγραφία της Μικρασιατικής Χερσονήσου], σσ. 159, ως συμβολή στην αναγκαία ιστοριογεωγραφική πλαίσισωση ως προς τις περιοδοείες και τη δράση των Ἀμερικανῶν ιεραποστόλων.

β) Δημοσιεύσεις:

1. «Ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν: Μιχαὴλ Ἑμμανουηλίδη, *Ἐξέχοντες Αἰολεῖς Ἱεράρχαι. Γερμανὸς Καρφαγγέλης*, [Ἀθήνα, 1962]. (Χφ. ἀρ. 191, Μυσία 1)», *ΔΚΜΣ*, τόμ. 11 (1995-1996), σσ. 349-371.

2. «Ἀμερικανοὶ ἱεραπόστολοι στὴ Μικρὰ Ἀσία», *Δελτίο ΚΜΣ*, τόμ. 11 (1995-1996), σσ. 375-388.

3. «Ἀνθέμιον: Θησαυρὸς τῶν θεσμῶν κοινοτήτων ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως»: Συναγωγή τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας γιὰ τὴν πλαίσισωση τῆς βάσεως δεδομένων.

10. Συνέδρια

Α. ΠΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ

Κατὰ τὴν ὑπὸ ἀνασκόπηση περίοδο τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὸν Διευθυντὴ του στὰ ἐξῆς ἐπιστημονικὰ συνέδρια:

9-11 Ἀπριλίου 1992: «The Ottoman Empire in the Eighteenth Century». First International Symposium of the Skilliter Library, Newnham College Cambridge. Ἀνακοίνωση: «Orthodox Culture and Collective Identity in the Ottoman Balkans during the Eighteenth Century».

Βλ. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τόμ. 12 (1997-1998), σσ. 81-95.

30 Ἀπριλίου 1992 – 1 Μαΐου 1992: «La Modernization des Sociétés Sud-Est Européennes», Ἰνστιτούτο Σπουδῶν Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης, Βουκουρέστι. Ἀνακοίνωση: «Modernization as an Ideological Dilemma in South-eastern Europe: from National Revival to Liberal Reconstruction».

Βλ. *Revue des Etudes sud-est européennes*, τόμ. 30 (1992), σσ. 183-189.

29 Σεπτεμβρίου – 1 Ὀκτωβρίου 1993: Διεθνὲς Συνέδριο στὴ μνήμη τοῦ Κ. Θ. Δημαρᾶ, Ὁμιλὸς Μελέτης Ἑλληνικοῦ Διαφωτισμοῦ, Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἑρευνῶν, Ἀθήνα. Ἀνακοίνωση: «Συγκριτικὲς προσεγγίσεις στὸν Νεοελληνικὸ Διαφωτισμό.»

Βλ. *Νεοελληνικὴ παιδεία καὶ κοινωνία*, Ἀθήνα 1995, σσ. 567-577.

14–15 Ιανουαρίου 1994: «Βαλκάνια και Ἀνατολική Μεσόγειος. Δωδέκατος - Δέκατος ἑβδομος αἰώνας, Μνήμη Δ. Α. Ζακυθηνού, Ἰνστιτούτο Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν / Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἑρευνῶν. Ἀνακοίνωση: «Ὁρθοδοξία καὶ συλλογικὴ ταυτότητα στὴ Νοτιοανατολικὴ Εὐρώπη».

Βλ. *Βαλκάνια καὶ Ἀνατολικὴ Μεσόγειος 12ος-17ος αἰώνας*, Ἀθήνα 1998, σσ. 127-140.

7–11 Ἰανουαρίου 1994: Διεθνὲς Συμπόσιο «The Via Egnatia under Ottoman Rule», Ἰνστιτούτο Μεσογειακῶν Σπουδῶν, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο.

25–27 Μαρτίου 1994: Δέκατο ἑβδομὸ Ἐαρινὸ Συμπόσιο Βυζαντινῶν Σπουδῶν «Mount Athos and Byzantine Monasticism», Society for the Promotion of Byzantine Studies καὶ Centre for Byzantine, Ottoman and Modern Greek Studies, University of Birmingham. *Εἰσήγηση*: «Athos and the Enlightenment».

Βλ. *Mount Athos and Byzantine Monasticism*, ἐπιμ. Α. Bryer and Mary Cunningham, Aldershot: Variorum, 1996, σσ. 257-272.

8–10 Ἰουνίου 1995: «History Education and the “Other” in History», Πανεπιστήμιο Βοσπόρου (Bogazici University), Κωνσταντινούπολη. Ἀνακοίνωση: «The Enlightenment and the Greek Political Tradition».

Βλ. *Tarih eğitimi ve Tarihte «Öteki» sorunu*, Istanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, 1998, σσ. 31-36.

9–11 Μαΐου 1996: «Byzantium and the Modern Greek Identity», King's College, Πανεπιστήμιο Λονδίνου. Ἀνακοίνωση: «Paparrigopoulos, Byzantium and the Great Idea».

Βλ. *Byzantium and the Modern Greek Identity*, ἐπιμ. D. Ricks – P. Magdalino, Aldershot: Ashgate, 1998, σσ. 25-33.

5–8 Ἰουλίου 1996: «Ὁ ἑλληνισμὸς τῆς διασπορᾶς. Προβλήματα καὶ προοπτικὲς», Τομέας Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ Πνευματικὸ Κέντρο Δήμου Κῶ, Κῶς. Ἀνακοίνωση: «Πρώιμες ἔννοιες τῆς διασπορᾶς στὴν ἑλληνικὴ σκέψη».

11–12 Ἰουλίου 1996: «Προβληματισμοὶ γιὰ ἓνα ἔθνικὸ δίκτυο τῶν δημοτολογίων καὶ τὴν ἱστορικὴ δημογραφία», Τὰ Σεμινάρια τῆς Ἐρμούπολης 1996, Ἐρμούπολη Σύρου. Παρέμβαση γιὰ τὴ σημασία τοῦ ἀρχαίου ὕλικου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος.

18–24 Αὐγούστου 1996: XIX Διεθνὲς Βυζαντινολογικὸ Συνέδριο: «Byzantium: Identity, Image, Influence», Κοπεγχάγη, Δανία. IV Ὀλομέλεια: «The Image and Influence of Byzantium after 1453», συντονιστὴς Π. Μ. Κιτρομηλί-

δης. Εισήγηση: «Byzance —après— Byzance revisited — Changing perspective on Europe's Byzantizing heritage».

Βλ. *Byzantium. Identity, Image, Influence. Major Papers*. Ed. By Karsten Fledelius, Κοπεγχάγη 1996, σσ. 220-222 και *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, τόμ. 11 (1995-1996), σσ. 9-11.

15–19 Σεπτεμβρίου 1996: Ίερόν Προσκύνημα Έκατονταπυλιανής, Πάρος. Έπιστημονικόν Συνέδριον «Ή Έκατονταπυλιανή και ή Χριστιανική Πάρος». Άνακοίνωση: «Θύραθεν θεώρηση Άθανασίου του Παρίου».

16–17 Οκτωβρίου 1996: Συμπόσιο: «Die Griechische Aufklärung und Eugenios Bulgaris». Πανεπιστήμιο Λειψίας, Λειψία. Άνακοίνωση: «Ή πολιτική σκέψη του Εϋγένιου Βούλγαρη».

11–12 Άνωναρίου 1997: «Enlightenment and Post-Enlightenment: State, Society, and Individual in the Balkans, Greece and Turkey», Κέντρο για τη Μελέτη του Έλληνισμού Σπύρος Βασίλειος Βρυώνης με συνεργασία του Τμήματος Άνθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Καλιφορνίας, Sacramento, California. Άνακοίνωση: «The Enlightenment and the Greek Cultural Tradition».

8–11 Μαΐου 1997: «Symposium on Byzantine Asia Minor», Ίνστιτούτο Βυζαντινών Έρευνών / Έθνικό Ίδρυμα Έρευνών και Κέντρο για τη Μελέτη του Έλληνισμού Σπύρος Βασίλειος Βρυώνης (California). Άνακοίνωση: «Byzantine Twilight or Belated Enlightenment in Asia Minor».

15–18 Μαΐου 1997: V Convegno Nazionale di Studi Neogreci, Istituto Universitario Orientale (Dipartimento di Studi dell'Europa Orientale Associazione Nazionale di Studi Neogreci), Νάπολη Ιταλίας. Άνακοίνωση: «Έλληνικός και Ναπολιτάνικος Διαφωτισμός: Εϋγένιος Βούλγαρης και Antonio Genovesi».

Β. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΗΤΩΝ

1. Συμμετοχή Ιωάννας Πετροπούλου:

Φεβρουάριος 1993: Έπιστημονική συνάντηση στη μνήμη του Κ. Θ. Δημαρά, Κέντρο Νεοελληνικών Έρευνών / Ε.Ι.Ε. Άνακοίνωση: «Ή Σορβόννη: Μιά μαθητεία».

Βλ. *Έπιστημονική συνάντηση στη μνήμη του Κ. Θ. Δημαρά*, Άθήνα 1994, σσ. 159-163.

Όκτώβριος 1996: Διεθνές Συμπόσιο *Τά όρια της αρχαίας κληρονομιάς*, Πανεπιστήμιο Κρήτης. Άνακοίνωση: «Μετονομασίες, έξαρχαϊσμός, έθνική ένταξη. Μικρά Άσία 19ος αιώνας».

Βλ. *Σύγχρονα Θέματα*, τεύχ. 64 (Δεκέμβριος 1997).

Ἀπρίλιος 1997: Συμπόσιο ὁ ξεριζωμὸς καὶ ἡ ἄλλη πατρίδα. *Οἱ προσφυγιοπόλεις στὴν Ἑλλάδα*, Ἑταιρεία Σπουδῶν Νεοελληνικοῦ Πολιτισμοῦ καὶ Γενικῆς παιδείας. Ἀνακοίνωση: Κτερίσματα Προσφύγων. Τὸ Ἀρχεῖο Μερλίε καὶ ἡ ἱστορική μαρτυρία».

Μάιος 1997: Διεθνὴς ἡμερίδα *Μαρτυρίες σὲ ἡχητικὲς καὶ κινούμενες ἀποτυπώσεις ὡς πηγὴ ἱστορίας*, Τμήμα Ἱστορίας καὶ Ἀρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Ἀνακοίνωση: «Ἡ ἰδεολογικὴ πορεία τῆς Μέλπως Λογοθέτη-Μερλιέ καὶ ἡ συγκρότηση ἐνὸς Ἀρχείου».

2. Συμμετοχὴ Γιώργου Γιαννακόπουλου:

16 – 17 Ὀκτωβρίου 1992: *Επιστημονικὸ Συμπόσιο: Ὅψεις τοῦ μικρασιατικοῦ ζητήματος: Ἱστορικὴ θεώρηση καὶ προεκτάσεις*, Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ἀνακοίνωση: «Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως (1861-1923) ὡς φορέας ἐθνικῆς πολιτικῆς».

Βλ. *Επιστημονικὸ Συμπόσιο: Ὅψεις τοῦ μικρασιατικοῦ ζητήματος. Ἱστορικὴ θεώρηση καὶ προεκτάσεις*, Θεσσαλονίκη 1994, σσ. 101-112.

15.4.1996: Σεμινάριο τοῦ Δήμου Καλαμαριάς γιὰ τὴν συγκρότηση Ἀρχείου Προσφυγικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀνακοίνωση: «Ἡ ἐμπειρία τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὴ συλλογὴ καὶ ἀξιοποίηση τῶν προφορικῶν μαρτυριῶν».

Αὐγούστος 1996: Διεθνὲς συμπόσιο «Phokaea. From the past to the present». Δῆμος τῆς Foca καὶ Ege Universitesi. Ἀνακοίνωση: «Phokaea through the Greek Archives and Bibliographical Sources».

16 – 18 Ἀπριλίου 1997: Διεθνὲς συνέδριο: *Exploration of a Cultural Heritage. History of the Turkish and Greek Communities in the Ottoman world*, University of Bosphorus (Bogazici Universitesi), Κωνσταντινούπολη. Ἀνακοίνωση: «Narrating the past. The Oral History Archive of the Centre for Asia Minor Studies».

3. Συμμετοχὴ Σταύρου Θ. Ἀνεστίδη:

31 Ὀκτωβρίου – 2 Νοεμβρίου 1994: Διεθνὲς Συνέδριο Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι στὴ ΝΑ Εὐρώπη καὶ τὴ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸν 19ο καὶ τὸν 20ῦ αἰῶνα: Ζητήματα συμβίωσης καὶ ἐπιβίωσης, Ἰδρυμα Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἴμου καὶ Ἀριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Ἀνακοίνωση: «Ὅθωμανικὸς Πολιτικὸς Σύνδεσμος καὶ Ἀρμενικὸ Φιλοσυνταγματικὸ καὶ Φιλοδημοκρατικὸ Κόμμα: Ἐθνοκεντρικὰ αἰτήματα καὶ πολιτικὸς φιλελευθερισμός».

Βλ. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*, τόμ. 12 (1997-1998), σσ. 189-201.

Ἐπίσης, ὁ Σταῦρος Θ. Ἀνεστίδης ἔκανε παραδόσεις γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ τὸν ἑλληνισμό τῆς Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας τὸν 19ο αἰώνα, στὸ πλαίσιο τοῦ μαθήματος τῶν *Ἑλληνοτουρκικῶν Σχέσεων*, στὸ Τμήμα Πολιτικῆς Ἐπιστήμης καὶ Δημόσιας Διοίκησης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κατὰ τὸ πανεπιστημιακὸ ἔτος 1993-1994.

Γ. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΣΤΟ ΚΜΣ

1. 11 Μαΐου 1992: Ὁ καθηγητὴς Gilles Veinstein μίλησε γιὰ τὴν ἀποκέντρωση στὴν Ὄθωμανικὴ Αὐτοκρατορία κατὰ τὸν 17ο καὶ τὸν 18ο αἰώνα.

2. Σεπτέμβριος 1992: Διεθνὴς ἐπιστημονικὴ συνάντηση μὲ θέμα: *Μικρασιατικὴ Καταστροφὴ καὶ Ἑλληνικὴ Κοινωνία*.

3. 25 Ὀκτωβρίου 1993: Ἡ Ματούλα Κουρουποῦ παρουσίασε τὴν πρόοδο τῶν ἐργασιῶν τῆς γιὰ τὴν ἔκδοση τῶν χειρογράφων τῆς Μονῆς Παναγίας Καμαριωτίσσης.

4. 30 Νοεμβρίου 1993: Σεμινάριο στὸ ὁποῖο ὁ Σταῦρος Ἀνεστίδης μίλησε γιὰ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὴν ἐθναρχικὴ παράδοση καὶ τὸν Μανυῆλ Γεδεών.

5. 13 Μαΐου 1994: Ὁ Στέφανος Παπαγεωργίου παρουσίασε τὸ χειρόγραφο τῆς αὐτοβιογραφίας τοῦ Μικρασιάτη πρόσφυγα Ἀντῶνι Ρουμελιώτη (1967), τὸ ὁποῖο προτίθεται νὰ ἐκδώσει.

6. 8 Ἀπριλίου 1994: Ἡ Lia Van Midden, συνεργάτις τοῦ Ὀλλανδικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν, μίλησε γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀρχιτεκτονικὴ στὴν Καππαδοκία κατὰ τὸν 19ο αἰώνα.

7. 9 Σεπτεμβρίου 1994: Σεμινάριο τοῦ καθηγητῆ Σπύρου Βρυώνη γιὰ τὴν ἔρευνά του γιὰ τὰ Σεπτεμβριανὰ τοῦ 1955 στὴν Κωνσταντινούπολιν βάσει διεθνῶν ἀρχειακῶν πηγῶν.

8. 3 Φεβρουαρίου 1995: Σεμινάριο γιὰ τοὺς Ἀμερικανοὺς ἱεραποστόλους στὴ Μικρὰ Ἀσία τῶν Ἐλισάβετ Ζαχαριάδου καὶ Κωνσταντίας Κισκήρα.

9. 21 Μαρτίου 1995: Σεμινάριο στὸ ὁποῖο ὁ Γιώργος Γιαννακόπουλος παρουσίασε τὴν ἔρευνά του γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Φιλολογικὸ Σύλλογο Κωνσταντινουπόλεως.

10. 29 Σεπτεμβρίου 1995: Ἐκδήλωση μνήμης, τιμῆς καὶ ἀποτίμησης γιὰ τὰ 65 χρόνια ἐπιστημονικῆς παρουσίας τοῦ ΚΜΣ.

11. Μάρτιος-Μάιος 1996: Σεμινάριο γιὰ τὸν ἐθνικισμό τοῦ καθηγητῆ Π. Μ. Κιτρομηλίδη, μὲ συμμετοχὴ τῶν συνεργατῶν τοῦ ΚΜΣ, στὸ πλαίσιο τοῦ μεταπτυχιακοῦ προγράμματος τοῦ Τμήματος Πολιτικῆς Ἐπιστήμης καὶ Δημόσιας Διοίκησης τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

12. 9-11 Μαΐου 1997: Στὸ πλαίσιο τοῦ διεθνoῦς συνεδρίου *Ἡ βυζαντινὴ Μικρὰ Ἀσία*, ποὺ συνδιοργάνωσαν, στὸ Ἐθνικὸ Ἰδρυμα Ἑρευνῶν, τὸ Ἰν-

στιτούτο Βυζαντινών Ἑρευνῶν καὶ τὸ Vryonis Centre for the Study of Hellenism ὁργανώθηκε ἔκθεση μικρασιατικοῦ βιβλίου στὴν αἴθουσα Α. Γ. Λεβέντη (ἐπιμέλεια Γ. Γιαννακοπούλου-Ἰω. Πετροπούλου).

11. Ἀρχεῖο Μερλιέ

Τὸ Ἀρχεῖο Μέλπως καὶ Ὁκταβίου Μερλιέ ἀποτελεῖ ἰδιαίτερο τμῆμα τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καὶ στεγάζεται σὲ εἰδικὰ διαμορφωμένο χώρο τοῦ οἰκήματος, ὅπου διατηροῦνται τὰ γραφεῖα, μέρος τῆς βιβλιοθήκης καὶ ἄλλα προσωπικὰ ἐνθύμια τῶν ἰδρυτῶν. Περιεχόμενα τοῦ ἀρχείου ἀποτελοῦν τὰ κατάλοιπα καὶ ἡ ἐκτενέστατη ἀλληλογραφία τοῦ ζεύγους Μερλιέ καθὼς καὶ χειρόγραφα καὶ ἀρχεῖακὸ ὑλικὸ σημαντικῶν ἐκπροσώπων τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας ποὺ συγκέντρωσε ὁ Ὁκτάβιος Μερλιέ. Μεταξὺ τοῦ ὑλικοῦ αὐτοῦ ἐξέχουσα θέση κατέχουν χειρόγραφα τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ καὶ τὸ Ἀρχεῖο Ἀλεξάνδρου Παπαδιαμάντη. Κατάλογος τοῦ Ἀρχείου Ἀγγέλου Σικελιανοῦ ἔχει συνταχθεῖ ἀπὸ τὴν ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν ἐπιμελήτρια τοῦ Ἀρχείου Μερλιέ Ἑλένη Παπανικολάου καὶ θὰ δημοσιευθεῖ προσεχῶς στὴ σειρὰ τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Ἀρχείου Μερλιέ.

Τὸ ὑλικὸ τοῦ Ἀρχείου Μερλιέ ὁργάνωσαν καὶ κατέταξαν ἡ κυρία Ἀγλαΐα Α. Ἀγιουτάντη καὶ ἡ κυρία Ἑλένη Παπανικολάου. Ἡ κυρία Παπανικολάου πρόσφερε ἀφιλοκερδῶς τὶς ὑπηρεσίες της ὡς ἐπιμελήτρια τοῦ Ἀρχείου ἐπὶ σειρὰ ἐτῶν, μέχρι τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1993. Μετὰ τὴν ἀποχώρηση τῆς κυρίας Παπανικολάου ἡ ἐπιμέλεια τοῦ Ἀρχείου Μερλιέ καὶ ἡ ἐξυπηρέτηση τῶν μελετητῶν ἀνατέθηκε στὸν συνεργάτη τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κ. Σταῦρο Θ. Ἀνεστίδη.

Κατὰ τὴν ὑπὸ ἀνασκόπηση περίοδο τὸ ὑλικὸ τοῦ Ἀρχείου Μερλιέ μελέτησαν οἱ ἐξῆς ἐρευνητές:

Μάιος 1992: Μαρία Κεραμάρη, θεατρολόγος. Στὸ πλαίσιο διατριβῆς γιὰ τὴν Εὐα Palmer-Σικελιανῶ.

Μάιος 1995: Maria Antonietta Sorci, ὑποψήφια διδάκτωρ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Παλέρμου. Στὸ πλαίσιο διατριβῆς γιὰ τὸν Ἀγγέλο Σικελιανό.

Ὁκτώβριος 1995: Νικόλαος Μανιτάκης, ὑποψήφιος διδάκτωρ τῆς Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, στὸ Παρίσι. Στὸ πλαίσιο διατριβῆς γιὰ τὴ φοιτητικὴ καὶ ἐπιστημονικὴ μετανάστευση ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα πρὸς τὴ Γαλλία.

Μάρτιος 1996: Pierre Sire, ἱστορικός. Στὸ πλαίσιο διατριβῆς στὸ Πανεπιστήμιο Παρισίων Ι γιὰ τὶς πολιτιστικὲς σχέσεις Ἑλλάδος – Γαλλίας (1930-1960).

Μάρτιος 1996: Ἀντώνιος Γλυτζούρης, μεταπτυχιακὸς φοιτητὴς στὸ Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν. Γιὰ ἐργασία μὲ θέμα τὶς Δελφικὲς Ἑορτές.

Ἰανουάριος 1997: Εὐθαλία Παπαδάκη, φιλόλογος. Στὸ πλαίσιο μελέτης γιὰ τὶς Δελφικὲς Ἑορτές.

Μάρτιος 1997: Ρίτσα Φράγκου-Κικίλια. Στὸ πλαίσιο μελέτης γιὰ τὸν Ἄγγελο Σικελιανό.

Μάιος 1997: Μαρία Ἀνδρομιδᾶ, φιλόλογος. Στὸ πλαίσιο μελέτης γιὰ τὴν Γενιά τοῦ '30.

Νοέμβριος 1997: Ἄννα Σικελιανοῦ. Γιὰ τὴν ἔκδοση χειρογράφων τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανοῦ.

Νοέμβριος 1997: Δέσποινα Τζιμούλα, ἱστορικός. (Θέμα: Ἀλληλογραφία καὶ ἡμερολόγια Α. Σικελιανοῦ).

Στὸ ὕλικό τοῦ Ἀρχείου Μερλιέ βασίστηκαν καὶ τὰ παρακάτω δημοσιεύματα καὶ ἐκδόσεις:

Φ. Α. Δημητρακόπουλος - Γ. Α. Χριστοδοῦλου, «Φύλλα Ἐσκορπισμένα». *Τὰ παπαδιαμαντικά αὐτόγραφα (γνωστὰ καὶ ἄγνωστα κείμενα): Συμβολὴ στὴν ἔρευνα καὶ μελέτη τῆς χειρόγραφης καὶ ἔντυπης παράδοσης τοῦ Παπαδιαμάντη*, Ἀθήνα: Καστανιώτης, 1994.

Τὰ σκιαθίτικα καράβια, Ἀθήνα: Ἰδρυμα Θωμᾶ καὶ Βάντας Ἐπιφανιάδου, 1995.

Θανάσης Π. Κωστάκης, «Γράμματα ἀπὸ τοὺς Μερλιέ», *Νέα Ἑστία*, ἀρ. 1682 (1 Αὐγούστου 1997), σσ. 1134-1143.

Συγγραφεῖς στὸ χρόνο. Ἀλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Ἡμερολόγιο 1988, ἐπιμ. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλου, Χαλκίδα 1997.

12. Ἡ συμμετοχὴ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὶς ἐκδηλώσεις γιὰ τὰ ἐβδομήντα χρόνια τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς

Μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς συμπλήρωσης ἐβδομήντα χρόνων ἀπὸ τὴ Μικρασιατικὴ Καταστροφή, ποὺ σήμανε τὸ τέλος τῆς μακραίωνης παρουσίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὶς πέρα ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο κοιτίδες του, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπαρχὴ μιᾶς ἀνορθωτικῆς περιόδου γιὰ τὸ ἑλληνικὸ κράτος χάρις στὴν παρουσία τῶν Μικρασιατῶν προσφύγων, τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν προσπάθησε μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις του νὰ ἀναδείξει τὸ ἱστορικὸ νόημα τῆς ἐπετείου καὶ νὰ ἐνισχύσει τὴν ἐθνικὴ μνήμη. Στὶς γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν καταγράφεται συνοπτικὰ ἡ συμμετοχὴ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὶς ἐπετειακὲς ἐκδηλώσεις.

Στὶς 10-11 Σεπτεμβρίου 1992 τὸ Κέντρο ὁργάνωσε στὸ οἰκημά του (αἴθουσα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη) Διεθνή Ἐπιστημονικὴ Συνάντηση μὲ θέμα «Μικρασιατικὴ καταστροφή καὶ Ἑλληνικὴ Κοινωνία». Στὴ διάρκειά της ἔγιναν δεκατρεῖς ἐπιστημονικὲς ἀνακοινώσεις ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καὶ ἑξωτερικοὺς συνεργάτες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἑξωτερικόν, οἱ ὁποῖες δημοσιεύθηκαν στὸν ἑνατο τόμο τοῦ Δελ-

τίον από όπου αναδημοσιεύεται το παρόν κείμενο. Σχόλια στις εισηγήσεις έκαναν τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου καθηγητές Θάνος Βερέμης και Νίκος Άλιβιζάτος, ο Διευθυντής του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών καθηγητής Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης και οι καθηγητές Παναγιώτης Μουλᾶς και Νάσος Βαγενᾶς.

Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών συμμετέχοντας στον κύκλο των εκδηλώσεων του Πνευματικού Κέντρου του Δήμου Ἀθηναίων παρουσίασε τῇ μεγάλη έκθεση φωτογραφικοῦ ὕλικου «Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμός τῆς Μικρᾶς Ἀσίας», πού ἀποτυπώνει τὸ ἔργο τοῦ Κέντρου στὰ σαράντα πρῶτα χρόνια τῆς λειτουργίας του. Ἡ έκθεση ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸν Octave Merlier γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1974 καὶ ξαναπαρουσιάστηκε στὸ σύνολό της μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἐφετινῆς ἐπετείου. Ἡ έκθεση, πού παρέμεινε ἀνοικτὴ ἀπὸ 6 ἕως 22 Ὀκτωβρίου 1992 στὸ Κέντρο Τεχνῶν καὶ Πάρκου Ἐλευθερίας, προκάλεσε τὸ ζῶηρό ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ καὶ ἰδίως τῶν μαθητῶν πολλῶν σχολείων πού τὴν ἐπεσκέφθησαν. Στὸν χῶρο τῆς ἐκθέσεως ἔγιναν οἱ ἑξῆς διαλέξεις ἀπὸ τοὺς συνεργάτες τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

Πέμπτη, 8.10.92: Ματούλα Κουρουπού, ἐρευνήτρια: «Μορφές κοινωνικῆς καὶ πολιτιστικῆς ὁργάνωσης τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὸ φαινόμενο τῶν Συλλόγων» καὶ Ἰωάννα Πετροπούλου, ἐρευνήτρια: «Πνευματικὲς τάσεις στὴν Καππαδοκία τοῦ 19ου αἰῶνα: τὸ ἀνοιγμα πρὸς τὴ Δύση».

Παρασκευή, 9.10.92: Μάρκος Φ. Δραγούμης, προϊστάμενος τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου: «Ἡ Μικρασιατικὴ μουσικὴ παράδοση καὶ τὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν».

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἀντιπροσωπεύθηκε στὰ δύο συνέδρια πού ἔγιναν στὴ Θεσσαλονίκη μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐπέτειο τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς. Στὸ ἐπιστημονικὸ συμπόσιο πού ὁργάνωσε ὁ Τομέας Νεότερης καὶ Σύγχρονης Ἱστορίας καὶ Λαογραφίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (16-17.10.92) ἔλαβε μέρος ὁ κ. Γιώργος Γιαννακόπουλος, ὁ ὁποῖος παρουσίασε τὸ θέμα: «Ὁ Ἑλληνικὸς Φιλολογικὸς Σύλλογος Κωνσταντινουπόλεως ὡς φορέας ἐθνικῆς πολιτικῆς». Στὸ Β΄ Συμπόσιο γιὰ τὸν Μικρασιατικὸ Ἑλληνισμό πού ὁργάνωσε ὁ Δήμος Θεσσαλονίκης, ἡ Ἰωνικὴ Ἑστία καὶ τὰ προσφυγικὰ σωματεῖα τῆς Μακεδονίας (27-29.11.92) ἔγινε ἀνακοίνωση ἀπὸ τὴν ἑκτακτὴ συνεργάτρια τοῦ Κέντρου καὶ Εὐγενία Χαλκιᾶ μὲ θέμα: «Οἱ ἐνοριακοὶ ναοὶ τῆς Ἱμβρου».

Ὁ διευθυντής τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἔστειλε χαιρετισμὸ στὴν ἐκδήλωση Μνήμης τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας πού ἔγινε στίς 17.12.1992 καὶ στὴν ὁποία τὸ Κέντρο ἐκπροσωπήθηκε ἀπὸ τὸν ὑποδιευθυντὴ Στέφανο Παπαγεωργίου.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν δὲν θὰ μποροῦσε νὰ ἀρνηθεῖ τὴ συμμετοχὴ του στὴ σειρὰ ἐκδηλώσεων τῶν Φίλων τοῦ Μουσείου Ἑλληνικῆς Λαϊκῆς Τέχνης. Ἐτοί τὴν Πέμπτη 26 Νοεμβρίου, ὁ κ. Μάρκος Φ. Δραγούμης ἔδωσε διάλεξη μὲ θέμα: «Ἡ συμβολὴ τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ

Ἀρχείου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στή διάσωση τῆς μικρασιατικῆς μουσικῆς».

Τὴν Πέμπτη 10.12.1992 οἱ ἐπιστημονικοὶ συνεργάτες τοῦ Κέντρου ἔλαβαν μέρος σὲ Στρογγυλὴ Τράπεζα μὲ συντονιστὴ τὸν διευθυντὴ Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη. Εἰσηγητὲς ἦταν: ἡ κα Ἰωάννα Πετροπούλου μὲ θέμα: «Ὁ ἐξελληνισμὸς τῶν ὀνομάτων στὴν Καππαδοκία τὸν 19ο αἰῶνα», ἡ κα Ματούλα Κουρουπού μὲ θέμα: «Ἀπὸ τὸ ἡμερολόγιο ἑνὸς στρατιώτη: Χαράλαμπος Πληξιώτης, 1920-1921» καὶ ὁ κ. Γιώργος Γιαννακόπουλος μὲ θέμα: «Ἡ ἐγκατάσταση τῶν προσφύγων στὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ἐπιπτώσεις τῆς στὴ νεοελληνικὴ κοινωνία».

Ὁ ὑπεύθυνος τῆς Βιβλιοθήκης καὶ τοῦ Ἀρχείου Γιώργος Γιαννακόπουλος, ἀντιπροσωπεύοντας τὸ Κέντρο, μίλησε στὶς ἐκδηλώσεις μνήμης ποὺ ὀργάνωσαν ὁ Δήμος Καλλιθέας (13.4.1992), ἡ Κοινότητα Ἀναβύσσου (29.5.1992) καὶ τὸ Κοινωφελὲς Ἰδρυμα Ἁγία Σοφία στὰ Χανιά (13.10.1992) γιὰ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορικὴ παρουσία τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ τὸ ἔπος τῆς ἐγκατάστασης τῶν προσφύγων στὴν Ἑλλάδα. Στὸ πλαίσιο τοῦ προγράμματος τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Τοπικῆς Ἀνάπτυξης καὶ Αὐτοδιοίκησης γιὰ τὴν κατάρτιση συμβούλων σὲ θέματα κοινωνικῆς ἐνταξης παλιννοστούντων Ποντίων ἀπὸ τὴν πρῶν Σοβιετικὴ Ἑνωση ὁ κ. Γιώργος Γιαννακόπουλος ἔδωσε διάλεξη (15.12.92) μὲ θέμα: «Ἡ Πολιτικὴ τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία».

Ὡς ἐκπρόσωποι τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν οἱ κ.κ., Μάρκος Φ. Δραγούμης καὶ Λεωνίδας Ἐμπειρίκος, παρέλαβαν ἀπὸ τὸ Θεατρικὸ Φοιμλο Κορίνθου τιμητικὴ πλακέτα γιὰ τὸ ἐπιτελούμενο ἀπὸ τὸ Κέντρο ἔργο καὶ δῖπλωμα στὸν καθένα γιὰ τὴ συμμετοχὴ του. Ἡ τελετὴ ἔγινε στὶς 4 Ὀκτωβρίου 1992 τὸ βράδυ στὸ θέατρο «Ἀπόλλων» τῆς Κορίνθου.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἐπίσης διέθεσε ὕλικό καὶ ἀπὸ τὴν ἔκθεση «Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας» στοὺς ἑξῆς:

1. Ἱερὸ Ναὸ Ἀγ. Παρασκευῆς (20-27.7.92)
2. Δήμο Νέου Ψυχικοῦ (2.11.92)
3. Δήμο Χαΐδαρίου (23-26.11.92)
4. Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη Κεραιτσινίου (3-10.12.92)
5. Ἀμερικανικὸ Κολλέγιο Ἑλλάδας (2-5.12.92)
6. Δήμο Κομοτηνῆς (7-18.12.92)
7. Μαρίνειο Πνευματικὸ Κέντρο Δήμου Ἑλληνικοῦ (15-22.12.92)

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κατέβαλε κάθε δυνατὴ προσπάθεια νὰ ἀνταποκριθεῖ μὲ τίς δυνάμεις ποὺ διαθέτει σὲ ὅλες τίς προτάσεις γιὰ συμβολὴ σὲ ἀναιμνηστικὲς ἐκδόσεις. Ἐτοίμ συμμετεῖχε στὰ ἑξῆς ἀφιερῶματα: τοῦ περιοδικοῦ *Ἡ Λέξη* (τχ. 112, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1992) μὲ ἐπιλογὴ μαρτυριῶν ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Προφορικῆς Παράδοσης καὶ κείμενα τῶν ἐρευ-

νητριών Ίωάννας Πετροπούλου και Ματούλας Κουρουπού. Τῆς ἐφημερίδας *Ἡ Αὐγή* (6.9.92) μὲ κείμενα τῶν Πασχάλη Κιτρομηλίδη καὶ Ίωάννας Πετροπούλου. Τοῦ περιοδικοῦ *Ἑλλοπία* (τχ. 13, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1992) μὲ κείμενο τοῦ Γιώργου Γιαννακόπουλου. Τῆς ἐφημερίδας *Τὰ Νέα* (3.8.1992) μὲ κείμενο τοῦ Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη. Κείμενο τοῦ διευθυντῆ δημοσιεύθηκε ἐπίσης στὸν κατάλογο τῆς ἐκθεσης φωτογραφιῶν ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ΕΡΤ ποὺ ἀπεικονίζουν σκηνές ἀπὸ τὴ μικρασιατικὴ ἐκστρατεία. Βλ. *Τὸ χρονικὸ μᾶς ἐκστρατείας. Μικρασία, 1919-1922*, Ἀθήνα 1992.

Τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἔλαβε μέρος καὶ στὶς ἐκδηλώσεις ποὺ ὀργάνωσε ὁ Δήμος Πατρέων (28 Ἀπριλίου-31 Μαΐου 1993) μὲ τίτλο: «Μνήμες Ἀξέχαστων Πατρίδων». Στὴν αἴθουσα τῆς Δημοτικῆς Πινακοθήκης παρουσιάστηκε ἡ ἐκθεση φωτογραφιῶν μὲ τίτλο: «Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας», ἐνῶ οἱ συνεργάτες τοῦ Κέντρου Μάρκος Δραγούμης, Στέφανος Παπαγεωργίου, Ματούλα Κουρουπού, Ίωάννα Πετροπούλου καὶ Γιώργος Γιαννακόπουλος ἔδωσαν διαλέξεις στὸν ἴδιο χώρο. Μὲ τὴν εὐκαιρία τῶν ἐκδηλώσεων ὁ Δήμος Πατρέων ἐξέδωσε (μὲ ἐπιμέλεια τῶν Παναγιώτη Φωτίου καὶ Δημήτρη Παπανικολάου φυλλάδιο (55 σσ.), μὲ τίτλο: *Μνήμες Ἀξέχαστων Πατρίδων*, Πάτρα 1993.

Τέλος πραγματοποιήθηκε, χάρις στὴ χρηματοδότηση ἀπὸ τὸ Ἰδρυμα Ἀναστασίου Γ. Λεβέντη, ἡ δίγλωσση (ἐλληνικὴ καὶ ἀγγλικὴ) ἔκδοση *Προσφυγικὴ Ἑλλάδα: Φωτογραφίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν*. Τὸ κείμενο καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ λευκώματος ὀφείλονται στὸν Γιώργο Γιαννακόπουλο, ἐνῶ προλογίζει, μὲ ἕνα εὐρύτερον ἐνδιαφέροντος σημείωμά του, ὁ διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης. Στὸ βιβλίο παρουσιάζεται σχολιασμένο καὶ πλαισιωμένο μὲ συναφεῖς μαρτυρίες ἀπὸ τὸ Ἀρχεῖο Προφορικῆς Παράδοσης τὸ φωτογραφικὸ ὑλικὸ ποὺ ἔχει συγκεντρωθεῖ στὸ Φωτογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ προσφυγικοῦ πληθυσμοῦ στὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἔκδοση παρουσιάζει μόνον τὸ φωτογραφικὸ ὑλικὸ ποὺ ἔχει ἀποθησαυρισθεῖ στὸ φωτογραφικὸ ἀρχεῖο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ὑλικὸ τὸ ὁποῖο καλύπτει περιοχές ποὺ ἐρευνήθηκαν ἀπὸ τὸ Κέντρο. Συνεπῶς στὸ λεύκωμα δὲν παρουσιάζονται φωτογραφικὰ τεκμήρια ἀπὸ περιοχές τῆς προσφυγικῆς ἐγκατάστασης ποὺ δὲν ἔγινε δυνατό νὰ ἐρευνηθοῦν ἀπὸ τὸ Κέντρο ἢ ἐρευνήθηκαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποτυπωθοῦν φωτογραφικά. Πάντως, εἶναι ἡ πρώτη φορὰ στὴν πολύχρονη ἱστορία τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ποὺ μὴ ὀλόκληρη ἐνότητα τοῦ φωτογραφικοῦ τοῦ ἀρχείου βλέπει τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, κάτι ποὺ μᾶς δίνει ἐλπίδες ὅτι θὰ γίνῃ δυνατό νὰ παρουσιαστῇ στὸ μέλλον τὸ μεγάλο τμῆμα τοῦ ἀρχείου, ποὺ περιλαμβάνει φωτογραφικὰ τεκμήρια ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ στὶς πανάρχαιες κοιτίδες του.

13. Ὁ ἑορτασμός τῶν ἐξηνταπέντε χρόνων ἐπιστημονικῆς προσφορᾶς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν

Ἄν καί ἡ μουσικολογική καί ἐθνογραφική ἔρευνα τῆς Μέλπως Μερλιέ βρισκόταν ἐν ἐξελίξει ἤδη ἀπὸ τὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ 1920 καί ὁ προσανατολισμός της πρὸς τὴ μελέτῃ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἄρχισε νὰ παίρνει ὀργανωμένη μορφή μὲ τὴ δημιουργία τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, τοῦ Ἀρχείου τῆς Μικρασιατικῆς Λαογραφίας καί τῆς Ἐπιτροπῆς Καπλαδοκικῶν Μελετῶν, ἡ συμβατική χρονολογία τῆς ἱδρύσεως τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν τοποθετεῖται στὸ 1930, ἔτος κατὰ τὸ ὁποῖο ἔκανε τὴν ἐμφάνισή της ἡ συστηματικότερη θεσμικὴ διοργάνωσις τῆς προσπάθειας ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Ἀθηνῶν. Μὲ τὴ συμπλήρωση ἐξήντα πέντε χρόνων ἀπὸ τὴν ἱδρύσιν τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν τὸ ἔτος 1995 θεωρήσαμε ὅτι ἔπρεπε νὰ τιμήσουμε τὴν ἐπέτειο καί τὴν προσφορὰ τῶν ὁραματιστῶν καί πρωτεργατῶν τῆς προσπάθειας. Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ προσκαλέσαμε τὴν ἐπιστημονικὴ κοινότητα τῆς χώρας μέσω τῶν καθιερωμένων θεσμῶν, ἐρευνητικῶν κέντρων καί ἰνστιτούτων ποὺ τὴν ἐκπροσωποῦν καί συναφῇ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα τοῦ ἐξωτερικοῦ μὲ τὰ ὁποῖα συνεργαζόμαστε, καθὼς καί ἑγκριτοὺς φίλους τοῦ Κέντρου ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καί τὸ ἐξωτερικόν, νὰ συμμετάσχουν σὲ μιὰ ἡμερίδα μνήμης, ἀποτίμησης τοῦ ἔργου τοῦ ἰδρυμάτος μας καί στάθμισης τῆς προοπτικῆς γιὰ τὸ μέλλον.

Ἡ ἐκδήλωση πραγματοποιήθηκε τὴν Παρασκευή, 29 Σεπτεμβρίου 1995. Τὴν ἐναρξὴ κήρυξε ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Καθηγητὴς Μ. Ι. Μανούσασκας. Ἀκολούθησαν χαιρετισμοὶ τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Νεοελληνικῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρυμάτος Ἑρευνῶν Βασίλει Παναγιωτόπουλου, τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν Ἑρευνῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρυμάτος Ἑρευνῶν καθηγητῇ Νίκου Οἰκονομίδη, τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Βενετίας καθηγητῇ Ν. Παναγιωτάκη, τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Κέντρου Ἑρεύνης τοῦ Μεσαιωνικοῦ καί Νέου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Δ. Σ. Σοφιανοῦ, τῆς Διευθύντριας τοῦ Κέντρου Ἑρεύνης Νεοτέρου Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Ἑλένης Δ. Μπελιᾶ, τοῦ Διευθυντῆ τοῦ Ἰδρυμάτος Μελετῶν Χερσονήσου τοῦ Αἵμου καθηγητῇ Βασ. Κόντη, τοῦ καθηγητῇ Ἀθ. Καπλαξῆ, Διευθυντῆ τοῦ Ἰνστιτούτου Μεσογειακῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπιστημίου Κρήτης, τοῦ κ. Κ. Προκόβα τοῦ Ἰδρυμάτος Μανόλη Τριανταφυλλίδη τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ἐπίσης χαιρετισμοὺς ἀπήνθουν ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας δρ. Α. Φυλακτοῦ ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἑρευνῶν Κύπρου, ὁ καθηγητὴς Σπύρος Βρυώνης ἐκ μέρους τοῦ Vryonis Center, ὁ καθηγητὴς Α. Α. Μ. Bryer ἐκ μέρους τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν, Ὁθωμανικῶν καί Νεοελληνικῶν Σπουδῶν τοῦ Πανεπι-

στημίου του Birmingham, ὁ καθηγητὴς George Huxley καὶ ὁ καθηγητὴς P. J. Vatikiotis τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου.

Μετὰ τοὺς χαιρετισμοὺς ἀκολούθησε παρουσίαση τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κατὰ τὸ ἀκόλουθο πρόγραμμα:

Μιχάλης Μερακλῆς, Ἡ Μέλπω Μερλιέ, τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καὶ ἡ λαογραφία.

Δημ. Τομπαΐδης, Ἡ συνεισφορὰ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὴ μελέτη τῶν ἐλληνικῶν ιδιωμάτων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἀρετμὴ Ξανθοπούλου-Κυριακοῦ, Ἡ συμβολὴ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὴν ἱστοριογραφία τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Γεώργιος Ἀμαργιαννάκης, Τὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο καὶ ἡ ἐλληνικὴ μουσικολογία.

Φώτης Δημητρακόπουλος, Τὸ ἀρχεῖο Ὁκταβίου καὶ Μέλπως Merlier καὶ ἡ νεοελληνικὴ λογοτεχνία.

Μάρκος Φ. Δραγούμης, Ἡ ὀφειλὴ μου στὴ Μέλπω Μερλιέ.

Π. Μ. Κιτρομηλίδης, Συνέχειες καὶ ἀνανεώσεις μιᾶς ἐπιστημονικῆς στρατηγικῆς: τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

Ἡ ἡμερίδα ὁλοκληρώθηκε τὸ ἴδιο βράδυ μὲ φιλικὴ δεξίωση στὸν κῆπο τοῦ Κέντρου. Στὴ δεξίωση παρέστησαν πλῆθος φίλων καὶ ἐκτιμητῶν τοῦ ἔργου τοῦ ιδρύματος ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ κοινότητα τῆς χώρας, οἱ ὁποῖοι ὑπέγραψαν καὶ σὲ σχετικὸ βιβλίο συγχαρητηρίων ποὺ τηρήθηκε εἰδικὰ γιὰ τὴν ἐπετειακὴ αὐτὴ ἐκδήλωση.

Ὁ Ἀθηναϊκὸς τύπος, ἀναφέρθηκε μὲ σοβαρὲς ἐπισκοπήσεις καὶ συνεντεύξεις στὴν ἐπέτειο τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν. Βλ. εἰδικότερα μεταξὺ ἄλλων:

Ν. Βατόπουλος, *Ἡ Καθημερινή*, 30.9.1995.

Μ. Καῖρη, *Ἡ Καθημερινή*, 24.9.1995.

Τ. Μίχας, *Ἐλευθεροτυπία*, 23.9.1995.

14. Ἐκθεση τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στὸ Ἑλληνικὸ Κέντρο τοῦ Λονδίνου (Hellenic Centre)

Μὲ πρωτοβουλία τῆς κυρίας Edme Λεβέντη, Προέδρου τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου τοῦ Λονδίνου, εὐρεῖα ἐπιλογὴ ἀπὸ τοὺς πίνακες τῆς ἐκθέσης τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ποὺ διοργάνωσε ἀρχικὰ ὁ Octave Merlier τὸ 1974 μὲ τίτλο «Ὁ τελευταῖος Ἑλληνισμὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας», παρουσιάστηκε ἀπὸ 8 ἕως 25 Σεπτεμβρίου 1997 στὸ οἶκμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου, 16-18 Paddington Street, London.

Ἡ ἐκθεση διοργανώθηκε μὲ ἐπιμέλεια τοῦ Γιώργου Γιαννακόπουλου. Τὰ ἐγκαίνια ἐγίναν στὶς 15 Σεπτεμβρίου 1997 μὲ εἰδικὴ ἐκδήλωση κατὰ τὴν ὁποία ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κέντρου

Μικρασιατικῶν Σπουδῶν καθηγητῆς Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης μίλησε με θέμα, «The Greek Cultural Tradition in Asia Minor and the Centre for Asia Minor Studies», ἐνῶ ὁ Προϋστάμενος τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου κ. Μάρκος Φ. Δραγούμης παρουσίασε τὸν μουσικὸ πλοῦτο τοῦ Κέντρου στὴν ὁμιλία του, «A Musical Tour of Asia Minor». Τὴν ἐκδήλωση ἀνοίξε με εἰσαγωγικὴ ὁμιλία ἡ Διευθύντρια τοῦ Centre for Hellenic Studies, King's College τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου καθηγήτρια Judith Herrin, ἡ ὁποία ἐξῆρε τὸ ἔργο τοῦ Κέντρου καὶ παρουσίασε τὸν πρῶτο ὁμιλητή.

Τὴν ἐκδήλωση στὴν ὥραία αἴθουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κέντρου τίμησαν με τὴν παρουσία τους ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρετανίας κ. κ. Γρηγόριος, ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς Κυπριακῆς Δημοκρατίας στὸ Λονδίνο κ. Βάνιας Μαρκίδης, ὁ Πρόεδρος τῆς Κύπρου στὴν UNESCO κ. Κ. Λεβέντης, πολλὰ μέλη τῆς Πρεσβείας τῆς Ἑλλάδος στὸ Λονδίνο, πολλοὶ παράγοντες τῆς ἐλληνικῆς παροικίας τοῦ Λονδίνου καὶ πολυπληθὲς ἀκροατήριο. Ἰδιαίτερος ἀξίωσημειώτη καὶ ἱκανοποιητικὴ γιὰ τὸ Κέντρο ὑπῆρξε ἡ προσέλευση στὴν ἐκδήλωση μεγάλου ἀριθμοῦ ὁμογενῶν ἀλλὰ καὶ βρετανῶν πανεπιστημιακῶν καθηγητῶν καὶ ἐιδικῶν μελετητῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ τὸ Λονδίνο ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλες πόλεις, ἡ παρουσία τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσε ζωντανὴ μαρτυρία τῆς ἀπήχησης τοῦ ἔργου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν στοὺς διεθνεῖς κύκλους τῶν ἐιδικῶν.

15. Διάλεξη τοῦ Βρετανοῦ Πρέσβυ στὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν

Ὁ Βρετανὸς πρέσβυς στὴν Ἑλλάδα, Sir Michael Llewlyn Smith, εἶναι πολὺ γνωστὸς καὶ ἀγαπητὸς στὴ χώρα μας. Σὲ ἀντίθεση με πολλοὺς ἄλλους ξένους διπλωμάτες, ποὺ ἔρχονται καὶ ἀπέρχονται χωρὶς νὰ κάμουν ἀντιληπτὴ τὴν παρουσία τους, τοῦ Sir Michael ἡ παρουσία, ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή τῆς ἀνάληψης τῆς ἡγεσίας τῆς Βρετανικῆς Πρεσβείας, εἶναι αἰσθητὴ στὴν κοινωνικὴ καὶ μορφωτικὴ ζωὴ τῆς χώρας μας. Γιὰ μᾶς ὁμως, γιὰ τὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ὁ Sir Michael, ἔχει πρωτίστως καὶ μιὰ ἄλλη ιδιότητα. Μὲ τὸ ἱστορικὸ του ἔργο ἀποτελεῖ κορυφαῖο Μικρασιολόγο, ἐγκριτο μέλος τῆς κοινότητος τῶν ἐιδικῶν ποὺ μελετοῦν τὴν ἱστορικὴ πορεία καὶ τὴν ἱστορικὴ τύχη τοῦ Μικρασιατικοῦ ἑλληνισμοῦ.

Μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα καλωσορίσαμε στὸ Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν τὸν Βρετανὸ Πρέσβυ Sir Michael Llewlyn Smith, τὸ βράδυ τῆς Τετάρτης 15 Ὀκτωβρίου 1997 γιὰ ν' ἀκούσουμε τὴ διάλεξή του στὴν Αἴθουσα Α. Γ. Λεβέντη με θέμα, «Τὸ Ἴωνικὸ ὄραμα ξαναθεωρημένο» [The Ionian Vision Revisited].

Στὴ διάλεξή του, ποὺ τὴν παρακολούθησε πυκνὸ ἀκροατήριο ἐιδικῶν ἐπιστημόνων καὶ μελετητῶν, ὁ ὁμιλητῆς ἀναφέρθηκε ἀναλυτικὰ στὸ πολι-

τικό και διπλωματικό περίγραμμα της απόφασης της ελληνικής κυβερνήσεως του Έλ. Βενιζέλου να αποδεχθεί τη συμμαχική εντολή για αποστολή ελληνικών στρατευμάτων στη Μικρά Ασία. Τόνισε την αλλαγή, υπέρ της Ελλάδος, του διπλωματικού σκηνικού από το 1912 και έξης, αναφέρθηκε στον ρόλο ιδίως της βρετανικής διπλωματίας και αξιολόγησε τα διάφορα εναλλακτικά σενάρια των ελληνικών ενεργειών. Αναφέρθηκε επίσης στις αντιρροήσεις που προβλήθηκαν ήδη από το 1915, κυρίως από τον Ιωάννη Μεταξά, ως αρχηγό του ελληνικού γενικού επιτελείου, στο ένδεχομενο ελληνικής στρατιωτικής επέμβασης στη Μικρά Ασία και επισήμανε τις γενικότερες δυσκολίες που έλλοχευαν για τη στρατιωτική παρουσία της Ελλάδος στην μικρασιατική ένδοχώρα. Πάντως ο όμιλητής επισήμανε ότι οι ελληνικές βλέψεις στη Μικρά Ασία, «το Ιωνικό δράμα», όπως το χαρακτήρισε, διέθεταν βάσιμες ιστορικές και ιδεολογικές προϋποθέσεις.

Στην κατακλείδα της ομιλίας του ο Sir Michael Llewellyn Smith αναφέρθηκε στη σημερινή επικαιρότητα των πολιτικών πτυχών της τριετίας 1919-1922 και αξιολόγησε τις προοπτικές των ελληνοτουρκικών σχέσεων σε μία μεταβαλλόμενη Ευρώπη.

Η εκδήλωση ολοκληρώθηκε με ούσιαστική συζήτηση του όμιλητή με μέλη του ακροατηρίου, συζήτηση που συνεχίστηκε σε πιο άνετο περιβάλλον κατά τη διάρκεια φιλικής δεξίωσης στον κήπο του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών με σκηνικό τις φωτισμένες άψιδες της έσωτερικής όψης του νεοκλασικού οικήματος της οδού Κυδαθηναίων 11-13.

16. Αντί Έπιλόγου

Όσα συντελέστηκαν στο Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών κατά την περίοδο 1992-1997 θα μπορούσαν να κριθούν ικανοποιητικά κυρίως με κριτήριο τη διατήρηση της συνεχούς παρουσίας του ιδρύματος στην επιστημονική ζωή της χώρας και του έξωωτερικού. Με άλλα κριτήρια όμως, κυρίως σχετικά με την επιστημονική αποδοτικότητα του προσωπικού δεν μπορούμε να θεωρήσουμε ότι τα πεπραγμένα της υπό ανασκόπηση περιόδου είναι ικανοποιητικά. Ένεργότερη θα μπορούσε να είναι και η παρέμβασή μας στο διεθνή επιστημονικό διάλογο, κυρίως στα ευρύτερα ζητήματα με τα οποία παρουσιάζει συνάφεια το έργο του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, όπως π.χ. στη μελέτη των μειονοτήτων, των προσφυγικών πληθυσμών και της Βυζαντινής και Όθωμανικής ιστορίας. Ός προς το ζητούμενο αυτό δυστυχώς διαπιστώνεται ότι οι δυνάμεις μας είναι πολύ μικρές για να διασφαλιστεί η επιθυμητή παρέμβασή μας στο ένδεδειγμένο επίπεδο και με την δέουσα συχνότητα. Ένδεχομένως οι αξιολογήσεις αυτές να είναι υπερβαλλόντως αυστηρές, δεδομένων των μικρών ανθρώπινων και υλικών πόρων του Κέντρου, οι σχετικές όμως επισημάνσεις δεν βλάπτει να γίνονται, του-

λάχιστον ως προδιαγραφές του ένδεδειγμένου έργου του ιδρύματος. Άν βεβαίως ως κριτήριο της αξιολόγησης του έργου του Κέντρου ληφθεί ή ύπαρξη κατάσταση και τὰ πραγματικά δεδομένα εντός των οποίων επιτελείται τὸ ἔργο αὐτό, δηλαδή ή ένδημική οίκονομική στενότητα, ὁ πολὺ μικρὸς ἀριθμὸς τακτικῶν συνεργατῶν καὶ ὁ πολὺ χαμηλὸς ρυθμὸς ἀνανέωσης τοῦ ἐπιστημονικοῦ προσωπικοῦ, τότε ἴσως τὰ συντελεσθέντα ἀποτελέσματα νὰ ἐκρίνονταν ὡς ἱκανοποιητικά, ἢ ὅπως λέγουν ὀρισμένοι ἀπὸ τοὺς παρατηρητὲς τοῦ ἔργου μας ὡς πραγματικὸς ἄθλος. Ἡ γενναιοδωρία αὐτὴ πάντως τῶν ἐκτιμητῶν τοῦ ἔργου τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν δὲν μᾶς ἐπαναπαύει, οὔτε μᾶς δημιουργεῖ ψευδαισθήσεις ὡς πρὸς τὴ διάσταση μεταξὺ τοῦ ἐπιθυμητοῦ καὶ τοῦ ἐφικτοῦ ἐπιπέδου τῆς ἀποδοτικότητας τοῦ ιδρύματός μας.

Ἐπειδὴ ἀκριβῶς μὲ βάση ποσοτικά κριτήρια ή ἀπόδοση τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν κατὰ τὴ διαρρευσάσα περίοδο 1992-1997 δὲν μπορεῖ νὰ κριθεῖ ἀπολύτως ἱκανοποιητική, θὰ ἦταν ἐπιβεβλημένο νὰ σταθμίσουμε τὸ ἔργο καὶ μὲ ὀρισμένα ἄλλα κριτήρια, ποιοτικῆς μᾶλλον ὕψης, γιὰ νὰ καταστήσουμε τὴν εἰκόνα πληρέστερη. Εἶναι βεβαίως πολὺ δυσχερὲς νὰ ἐπιχειρηθεῖ ή στάθμιση τοῦ ἔργου μας μὲ τὰ κριτήρια αὐτά, τὰ ὁποῖα δὲν μποροῦν εὐκόλα νὰ προσδιοριστοῦν. Μποροῦμε πάντως νὰ ἐκθέσουμε τὴν ἐπιστημονική φιλοσοφία μὲ γνώμονα τὴν ὁποία καθορίσαμε τίς ἐπιλογές καὶ τίς ἐνέργειές μας καὶ καθοδηγήσαμε τὴν πορεία τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ὄχι μόνον κατὰ τὴν ὑπὸ ἀνασκόπηση περίοδο ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀναλήψεως τοῦ ἔργου τῆς διεύθυνσης τὸ ἔτος 1980. Πυξίδα καὶ ἀπαρέγκλιτο κριτήριο τῆς ἐπιστημονικῆς πολιτικῆς τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ὑπῆρξαν δύο ζητούμενα: ή ποιότητα καὶ ή οὐσία, σὲ ἀντιδιαστολὴ πρὸς τὴν ἐπιδίωξη τοῦ ἐπιφανειακοῦ ἐντυπωσιασμοῦ, τῆς εὐκαιρικῆς ἐκχέτησης καὶ τῆς ἐργαλειακῆς ἀντίληψης τῆς ἐπιστήμης. Μόνιμη ἐπιδίωξη τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς Μέλπως Μερλιέ καὶ σταθερὸς προσανατολισμὸς τοῦ ιδρύματος κατὰ τὴν ἑβδομηττάχρονη ἱστορία του ὑπῆρξε ή σὲ βάθος γνωριμία τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὡς κεφαλαίου τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιδίωξη αὐτὴ δὲν ἔχουμε οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀποστεῖ. Σταθερὴ παραίτηση καὶ ὑποθήκη πρὸς τοὺς νεότερους συνεργάτες τοῦ Κέντρου, ποὺ ἐντάχθηκαν στὴ δύναμη τοῦ ιδρύματος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου ὑπῆρξε μία: ή σοβαρότητα καὶ ή συναίσθηση εὐθύνης ἐναντι τῆς καλλιέργειας τῆς γνώσης τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μὲ αὐτὸ τὸ κριτήριο ἐλπίζω ὅτι θὰ κριθεῖ κυρίως τὸ ἔργο τοῦ ιδρύματος σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ποικίλοι συρμοὶ εὐτελίζουν τὴ μελέτη τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑποκαθιστώντας τὴ σοβαρὴ ἔρευνα μὲ ἐρασιτεχνισμούς, τῶν ὁποίων ή βίωσιμότητα ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὴν ἐνορχήστρωση τῶν δημοσίων σχέσεων καὶ τὴν καπηλεία τῶν ἑθνικῶν συναισθημάτων. Σὲ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία οἰονεῖ ἐπιστημονικά ἱδρύματα, ἔμποροι πολυτελῶν ἐκδόσεων καὶ σύλλογοι ἐρασιτεχνῶν, μὲ ὄργανα τὴν ὕλική ἰσχύ, τὴν

ύψηλή ηλεκτρονική τεχνολογία και τη διαφήμιση, χωρίς καμία ένδειξη σοβαρού μεθοδολογικού προβληματισμού και χωρίς την παραμικρή ύποψια για την κριτική λειτουργία της επιστήμης, αποδύονται δήθεν στη μελέτη της Μικρᾶς Ἀσίας, τὸ Κέντρο ἐξακολουθεῖ νὰ παραμένει μιὰ μικρὴ ἀλλὰ ἱστορικὴ ἐρευνητικὴ ἐστία ποὺ διακονεῖ τὸ ἀντικείμενο τῆς μικρασιολογίας μὲ συναίσθηση ἐπιστημονικῆς εὐθύνης καὶ μὲ ἐπίγνωση τῶν προδιαγραφῶν τῆς σοβαρῆς ἐρευνας. Αὐτὴ ἡ συναίσθηση τῆς εὐθύνης μας ἐπιτείνεται ὅταν διαπιστώνουμε, μὲ πολλὴν ὁμολογουμένως ἀνησυχία, καὶ τὴν ἐλαφρότητα μὲ τὴν ὁποία προσεγγίζουν τὴ μελέτη μικρασιολογικῶν ζητημάτων ἢ θεμάτων τοῦ ἑλληνισμοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ μέλη τῆς πανεπιστημιακῆς κοινότητος. Εἶναι πράγματι ἀποκαρδιωτικὸ νὰ παρακολουθεῖ κανεὶς τὸ ἐπίπεδο τῆς γραφῆς, τὴ μεθοδολογικὴ ἀνεπάρκεια, τὴν ἀβυσσαλέα πράγματι προχειρότητα τῆς τεκμηρίωσης, τὴν ἔλλειψη κάθε συναίσθησης σεβασμοῦ τῶν πηγῶν καὶ τὴν ἀπλοϊκότητα τῆς θεωρητικῆς συνάρθρωσης ἔργων ποὺ ὑπογράφουν μέλη τοῦ διδακτικοῦ προσωπικοῦ τῶν πανεπιστημίων καὶ ποὺ σπεύδει νὰ ἐξυμνήσει ἡ δημοσιογραφικὸ ἐπιπέδου κριτικὴ, τὴν ὁποία καθοδηγοῦν οἱ συναλλαγές τῶν συμφερόντων καὶ οἱ δεσμοὶ τῶν φατριῶν. Πρὸς ὅλες αὐτὲς τὶς πτωτικὲς τάσεις στὸν πνευματικὸ βίو τῆς χώρας τὸ Κέντρο θεωρεῖ ὅτι πρέπει νὰ προβάλλει ἕνα ἐναλλακτικὸ πρότυπο ὡς πρὸς τὸ ἦθος τῆς επιστήμης, καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου, μὲ βάση ὀρισμένα ἀδιαπραγμάτευτα κεκτημένα τῆς δεοντολογίας τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας. Μὲ τὶς μικρές μας δυνάμεις, ἀγωνιστήκαμε ἀνυποχώρητα πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτή. Θεωροῦμε ὅτι ὁ ἀγώνας αὐτός, μὲ τὶς ἐπιτυχίες καὶ τὶς ἀποτυχίες του, ἀλλὰ κυρίως ἡ συναίσθηση τῆς εὐθύνης ἀπὸ τὴν ὁποία ἀπορρέει, ἀποτελεῖ καὶ τὴ δικαίωση τῆς προσπάθειάς μας.

ΠΑΣΧΑΛΗΣ Μ. ΚΙΤΡΟΜΗΛΙΔΗΣ